

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2017-2018

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Dagmar Tomešová

Správní soudnictví v České republice

Praha 2018

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Aleš Zpěvák, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2017-2018

BACHELOR THESIS

Dagmar Tomešová

Administrative justice in Czech Republic

Prague 2018

The Bachelor Thesis Work Supervisor: JUDr. Aleš Zpěvák, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 27. 2. 2018

Dagmar Tomešová

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Aleši Zpěvákovi, Ph.D. za odborné vedení, ochotu, vstřícnost, cenné rady, připomínky a za čas, který mi věnoval během přípravy bakalářské práce.

Dále velmi děkuji JUDr. Michalovi Mazancovi, místopředsedovi Nejvyššího správního soudu za poskytnuté informace, taktéž děkuji Bc. Sylvě Dostálové, mluvčí Nejvyššího správního soudu, za součinnost a ochotu při sběru dat pro tuto práci.

Velmi děkuji Michaele Johnson za pomoc při odborném překladu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá správním soudnictvím v České republice. Popisuje historii správního soudnictví na našem území od dob Rakouska-Uherska po současnost, vývoj právní úpravy a jeho obecnou charakteristiku. Věnuje se organizaci, funkci a mechanismu právní ochrany jedince ve správním soudnictví při výkonu veřejné moci. V praktické části se práce zaměřuje na rozbor vybraných rozhodnutí Nejvyššího správního soudu s komparací současné právní úpravy uvedené v teoretické části. Dalším cílem bakalářské práce je zjistit znalosti občanů o správním soudnictví z dotazníkového šetření.

Klíčová slova

Nejvyšší správní soud, správní právo, soudní řád správní, správní soudnictví.

Annotation

This bachelor's thesis deals with administrative justice in the Czech Republic. It describes the history of the administrative justice in our country since the time of Austro-Hungarian Empire to present day, the development of the law and its general characteristics. It deals with the organization, function, and mechanism of legal protection of an individual in the exercise of public authority. In the practical part, the thesis focuses on the analysis of selected decisions of the Supreme Administrative Court with the comparison of the current legal regulation mentioned in the theoretical part. Another objective of this bachelor's thesis is to determine the knowledge the citizens possess about the administrative justice collected via an online questionnaire.

Keywords

Administrative Judiciary, administrative law , The Administrative procedure code, The Supreme Administrative Court.

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 POJEM SPRÁVNÍ SOUDNICTVÍ.....	11
2 VEŘEJNÁ SPRÁVA.....	12
3 SPRÁVNÍ SOUDNICTVÍ DO ROKU 1918.....	13
4 SPRÁVNÍ SOUDNICTVÍ V LETECH 1918 - 1989.....	16
5 SPRÁVNÍ SOUDNICTVÍ PO ROCE 1989.....	19
6 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	21
6.1 Ústavní a mezinárodní právní úprava.....	21
6.2 Zákonná úprava.....	22
7 ORGANIZACE SPRÁVNÍHO SOUDNICTVÍ.....	24
7.1 Nejvyšší správní soud.....	24
7.2 Krajský soud.....	26
8 PRAVOMOC SPRÁVNÍCH SOUDŮ.....	27
9 VĚCNÁ A MÍSTNÍ PŘÍSLUŠNOST.....	29
10 DRUHY ŽALOB.....	32
10.1 Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu.....	32
10.2 Žaloba proti nezákonnému zásahu, pokynu nebo donucením správního orgánu..	33
10.3 Žaloba proti nečinnosti správního orgánu.....	33
10.4 Žaloba ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda.....	35
10.5 Řízení ve věcech politických stran a politických hnutí.....	35
10.6 Kompetenční žaloby.....	36
10.7 Návrh na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části.....	37
11 OPRAVNÉ PROSTŘEDKY VE SPRÁVNÍM SOUDNICTVÍ.....	39
11.1 Kasační stížnost.....	39
11.2 Obnova řízení.....	42
PRAKTICKÁ ČÁST.....	44
12 ROZBOR SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ.....	44

12.1 Usnesení NSS ze dne 19. 8. 2016, sp. zn./čj. Komp 1/2016 – 64	44
12.2 Usnesení NSS ze dne 9. 1. 2018, sp. zn./čj. Na 375/2017 – 8.....	47
12.3 Usnesení ze dne 20. 12. 2017, sp. zn./čj. Na 369/2017 – 8.....	48
12.4 Rozsudek NSS ze dne 17. 2. 2010, sp. zn./čj. Pst 1/2009 – 469	50
12.5 Usnesení NSS ze dne 19. 11. 2017, sp. zn./č. j. Vol 58/2017 – 187	55
13 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	59
ZÁVĚR	71
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	73
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	80
SEZNAM PŘÍLOH.....	81

ÚVOD

Správní soudnictví je nesmírně zajímavé a obsáhlé právní odvětví, které je na našem území poměrně mladé a stále se vyvíjí. Je nezbytným nástrojem k ochraně veřejných práv osob a je nezastupitelnou součástí právního demokratického státu.

Cílem bakalářské práce je nastínit a podat ucelený přehled o správním soudnictví v České republice obecně, o jeho vývoji, který nebyl v některých obdobích jednoduchý, o jeho funkci, kterou zastává v našem právním systému a je jeho neodmyslitelnou součástí. Metoda použitá při psaní bakalářské práce bude především analýza odborné literatury, odborných publikací a právních předpisů.

Dalším cílem a podle názoru autorky i přínosem bakalářské práce bude rozbor vybraných rozhodnutí Nejvyššího správního soudu s využitím komparativní metody s teoretickou částí a případným odhalením některých problémů a nedostatků, které existují především na straně osob domáhajících se a uplatňujících se svých práv ve správním soudnictví. Posledním cílem této bakalářské práce bude zjištění míry znalostí občanů České republiky o existenci správního soudnictví, vlastním dotazníkovým šetřením.

V úvodu teoretické části bakalářské práce budou nejprve vymezeny důležité pojmy, jako je správní soudnictví a veřejná správa, s přispěním pohledů a definic odborníků.

Teoretické část se dále budu zabývat důležitými momenty v historii správního soudnictví, jeho nesnadným vývojem od 19. století po současnost. Nato bude nastíněna právní úprava, struktura, organizace správního soudnictví, pravomoci a příslušnosti soudů ve správním soudnictví. V další kapitole budou představeny druhy žalob, jako instrumentů, kterými lze v mechanismu soudní kontroly uplatnit ochranu subjektivních veřejných práv a na které bude navazovat kapitola o jednotlivých opravných prostředcích v systému správního soudnictví.

Praktická část bude zaměřena na rozbor vybraných rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, která navazují na některé druhy žalob uvedených v teoretické části. Poznatky ze soudních rozhodnutí se autorka pokusí shrnout a zhodnotit s případnou identifikací nalezených nedostatků.

V závěru praktické části budou uvedena a shrnuta data z dotazníkového šetření a zhodnoceny znalosti respondentů o správním soudnictví. Autorkou vytvořený dotazník by měl odhalit, zda hraje roli vzdělání v informovanosti o správním soudnictví a zda jsou např. více informovaní ženy nebo muži.

TEORETICKÁ ČÁST

1 POJEM SPRÁVNÍ SOUDNICTVÍ

Soudnictví v České republice má za úkol chránit práva zákonem stanoveným způsobem. Prostřednictvím nezávislých soudů jako orgánů soudní moci, jsou tato práva jejich rozhodovací činností uplatňována. Jde o činnost státu, ve které stát aplikuje a vynucuje existující platné právní normy podle stanovených pravidel. Cílem není tvorba práva, nýbrž řešení konkrétních případů jménem státu a v zákonem stanovených procesních formách. Základním pramenem pro oblast soudnictví je ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992. Obecně lze pojem správní soudnictví chápat jako kontrolu veřejné správy, která má za úkol chránit subjektivní práva proti nezákonnému zásahu veřejné moci. V právním státě je správní soudnictví jeho nedomyslitelným rysem. Určitě stojí za to zmínit dvě definice správního soudnictví, jednu ze současného správního soudnictví, druhou z poválečného období.

Náhled na správní soudnictví pojímal E. Tábořský, mimo jiné diplomat a osobní tajemník prezidenta E. Beneše „*ve smyslu, v kterém o něm mluví běžná nauka ústavního a správního práva: zahrnují sem ustanovení o složení a o činnosti orgánů povoláných k tomu, aby rozhodovaly svobodně a nezávisle, vázány jsou jenom zákonem, o stížnostech proti postupu veřejné správy, pokud řízení o těchto stížnostech nepatří podle zákona do pravomoci soudů, které jsme nazvali obyčejnými.*“¹

K pojmu správního soudnictví se vyslovuje také M. Mazanec, místopředseda Nejvyššího správního soudu (dále jen NSS). Konstatuje, že „*správní soudnictví je obtížné obecně, s všeobecnou platností definovat, a za nejpříjemnější definici považuje tu, která vymezuje správní soudnictví jeho funkcí jako jeden z nástrojů k nastolení a udržení rovnováhy mezi soudní a mocí výkonnou a do značné míry také mezi mocí soudní a mocí zákonodárnou.*“²

¹ TÁBORSKÝ, E. *Naše nová ústava*. Praha: Čin, 1948, s. 137.

² MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996, s. 13-14. ISBN 80-7201-021-2.

2 VEŘEJNÁ SPRÁVA

Veřejná správa představuje správní činnost orgánů ve veřejném zájmu, kde veřejné správa disponuje vyšším postavením ve vztahu k ostatním subjektům. Veřejnou správu charakterizuje S. Sedláček „*jako určitý druh řízení společnosti a každá činnost, každé řídicí vztahy musí nutně podléhat určitému režimu kontroly, tak aby bylo efektivně dosaženo cílů, k nimž směřuje ta či ona řídicí činnost.*“³

Mezi veřejnou správou a subjekty vznikají určité právní vztahy veřejného práva, kdy orgán veřejné moci má vrchnostenské postavení. Orgány veřejné správy ve své pravomoci autoritativně rozhodují co je pro určitý subjekt právem a povinností. Průcha P. vnímá veřejnou správu jako „*ústřední pojem správního práva. Je to správa veřejných záležitostí, realizovaná jako projev výkonné moci ve státě.*“⁴

Jelikož sama veřejná správa má rozhodovací, řídicí a kontrolní pravomoc, která je součástí jejího působení, musí i ona sama podléhat systému vnější kontroly. Tím je právě správní soudnictví, které představuje přezkum a ochranu práv, která mohla být porušena zásahem správního orgánu.

Správní soudy jsou odděleny od obecného soudnictví, řídí se procesním řádem - zákonem č. 150/2002 Sb., soudní řád správní⁵ (dále jen s. ř. s.) a soudci správních soudů vyřizují agendu, která se týká správních věcí, nikoliv občanskoprávních, obchodněprávních sporů apod.

³ SEDLÁČEK, S. *Soudní kontrola veřejné správy*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 9. ISBN 978 - 80-210-5746-3.

⁴ PRŮCHA, P. *Základy správního práva a veřejné správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 18. ISBN 80-210-0511-4.

⁵ Zákon č. 150 ze dne 21. března 2002, soudní řád správní. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 61, s. 3306-3330. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=150/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

3 SPRÁVNÍ SOUDNICTVÍ DO ROKU 1918

Historii soudní kontroly veřejné správy můžeme nalézt ve 13. století, v Anglii, kde byla v roce 1215 přijata Magna charta Libertatum neboli Velká listina práv a svobod, která mimo jiné, omezila pravomoci panovníka a zaručovala osobní i majetková práva člověka. Listina říká, že pokud jsou tato práva omezena, musí tak být učiněno na základě soudního rozhodnutí a v souladu se zákonem. V Magně chartě Libertatum můžeme nalézt počátky soudní kontroly veřejné správy.

Počátky českého správního soudnictví sahají do rakousko-uherské monarchie, jejíž součástí byly i české země. První zmínka o ochraně práv, která mohou být rozhodnutím správních orgánů dotčena, je zakotvena v základním státním zákonu o moci soudcovské, který byl přijat v roce 1867. Základní zákon státní č. 144/1867 ř. z., byl součástí tzv. prosincové ústavy, kterou tvořilo sedm ústavních zákonů a která byla vydána vlastně jako reakce na rakousko-uherské vyrovnání po přeměně z dosavadního Rakouského císařství na duální monarchii.

V zákoně č. 144/1867 ř. z., v ustanovení článku 15 v odstavci 2 se uvádí *„Měl-li by se mimo to někdo rozhodnutím nebo nějakým nařízením úřadu správního ve svých právech za zkrácena, má toho vůli, domáhati se práva svého před soudem správním ve veřejném a ústním řízení proti zástupci úřadu správního.“*⁶ Správní soudy dle již zmiňovaného zákona přezkoumávaly rozhodnutí správních úřadů pouze ve veřejnoprávních věcech, oblast soukromoprávní náležela soudům civilním.

Prosincovou ústavou byl zřízen Říšský soud, přesněji zákonem č. 143/1867 ř. z., o zřízení soudu říšského, do jehož pravomocí spadalo *„rozhodovati spory o příslušnost mezi soudními a správními úřady o otázce, zdali jistá záležitost rozhodnuta býti má cestou soudní či správní, ve případech zákonem ustanovených, mezi zemským zastupitelstvem a nejvyššími úřady vládními, když oba činí nárok na právo nařizovací neb rozhodovací ve správní záležitosti, a konečně mezi autonomními zemskými orgány rozličných zemi*

⁶ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Historie* [online]. [cit. 2017-11-08]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/historie/144_1867.pdf

v záležitostech, jejichž opatření a správa jim jest přikázána.“⁷ Říšský soud měl sídlo ve Vídni, skládal se z předsedy a náměstka, které doživotně jmenoval císař, a z dalších 12 členů a 4 náhradníků.

Říšský soud se především zabýval kompetenčními spory mezi soudy a správními úřady. V jeho kompetenci bylo tedy rozhodnout, zda věc bude řešit řádný soud nebo správní úřad, dalo by se říci, že plnil úlohu ústavního soudu. V jeho pravomoci bylo také rozhodovat o stížnostech občanů při porušení jejich ústavně zaručených politických práv. Proti rozhodnutí Říšského soudu již nebylo možné podávat opravné prostředky.

Článek 15, odstavec 3 základního státního zákona č. 144/1867 ř. z., o moci soudcovské, byl základem pro zřízení další správní instituce, kterým byl Správní soudní dvůr ve Vídni. Byl zřízen tzv. říjnovým zákonem ze dne 22. 10. 1875, č. 36/1876 ř. z., o zřízení správního soudu. Správní soud se skládal z předsedy, předsedů senátu a soudních radů.

Příslušnost správního soudu vymezuje I. Shelleová „*příslušnost Správního soudního dvora byla vymezena negativně, byla tedy subsidiární vůči příslušnosti soudů řádných, říšského soudu a dalších mimořádných soudů. Správní soudní dvůr tak byl příslušný pro rozhodování o negativním kompetenčním konfliktu mezi zemským zastupitelstvem a státními úřady, dále pro spolkové záležitosti, záležitosti týkající se obecních voleb, pokud se tyto netýkaly ústavně garantovaných práv.*“⁸ V § 2 odst. 1 zákona č. 36/1876 ř. z., ze dne 22. října 1875, o zřízení správního soudu je dále uvedeno „*správnímu soudu přísluší nalézt, v každém případě, když kdo praví, že mu bylo protizákonným rozhodnutím nebo opatřením některého úřadu správního v právích jeho ublíženo.*“⁹

Na základě ustanovení § 9 zákona o zřízení správního soudu, který odkazoval na vydání zvláštního zákona, byl vydán další zákon č. 37/1876 ř. z., který v případě nejasností stanovil, který, ze soudů je příslušný rozhodovat o kompetenčních sporech.

⁷ OTTŮV SLOVNÍK NAUČNÝ: *Ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Říšský soud* [online]. 1904, s. 824. Praha: J. Otto, 1904 [cit 2017-11-07]. Dostupné z:

<http://archive.org/stream/ottvslovnknauni35ottogoog#page/n900/mode/2up>

⁸ SHELLEOVÁ, I., K. SHELE a K. SHELE JR. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, 2006, s. 51. ISBN 80-86851-39-7.

⁹ SALÁK, P a J. TAUCHEN. *Virtuální knihovna právních předpisů: Říšská sbírka zákonů, 1876* [online]. [cit. 2017-11-07]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>

Zákon byl velmi stručný, obsahoval pouze pět paragrafů a stanovil pravomoc Říšskému soudu rozhodnout ve sporech mezi správním soudem a řádným soudem. Naopak pokud došlo ke sporu mezi Říšským soudem a správním soudem, rozhodoval senát složený ze čtyř členů každého soudu. Správní soudní dvůr byl soudem kasačním, jeho pravomocí bylo zrušit správní rozhodnutí v případě, že bylo protizákonné a tím, vrátil věc k novému projednání správnímu úřadu.

4 SPRÁVNÍ SOUDNICTVÍ V LETECH 1918 - 1989

Dne 28. října 1918 byl Národním výborem vyhlášen samostatný Československý stát. Jelikož v této době nebylo možné vybudovat ihned nový právní řád, byl dočasně recipován rakousko-uherský řád, tzv. recepčním zákonem, zákonem č. 11/1918 Sb., z. a n.¹⁰ a Československý stát převzal rakouskou právní úpravu vyjma správního soudnictví.

Důležitým zákonem v oblasti správního soudnictví byl zákon č. 3/1918 Sb., z. a n.¹¹ (listopadový zákon) kterým byl zřízen NSS a který platil až do roku 1952. Z jeho obsahu vyplývá převzetí velké části ustanovení z říjnového zákona, avšak s některými změnami tzv. „Pantůčkovými škrty“ (název odvozený od prvního prezidenta NSS Ferdinanda Pantůčka).

Zákon byl doplněn o rozhodování v případě kompetenčních konfliktů, odňaty byly kompetence říšského soudu. Dalo by se říci, že recipovaný zákon byl zobecněn a rozšířen o kompetence NSS. Úplně vyjmut byl § 48 zákona č. 36/1876 ř. z., o zřízení správního soudu, který upravoval příslušnost správního soudu v trestních věcech policejních.

Další průběh ve správním soudnictví ovlivnilo územní uspořádání Československé republiky. Předpokladem pro další rozvoj správního soudnictví bylo přijetí správní reformy, která by rozčlenila zemi na menší administrativní celky, kde by svou úlohu vykonávaly župy (vyšší územně samosprávné celky), které by byly dále rozčleněny na okresy a obce.

V tomto duchu byl také přijat zákon o č. 129/1920 Sb., o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé, který ovšem nenabyl účinnosti. Dlouhá jednání o tom jak bude území členěno, nakonec způsobila neexistenci zákona. V souvislosti s župním zákonem byl přijat zákon č. 158/1920 Sb., o správním soudnictví u úřadů okresních

¹⁰ Zákon č. 11 ze dne 28. října 1918, o zřízení samostatného státu československého. Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/11-18.htm>

¹¹ Zákon č. 3 ze dne 2. listopadu 1918, o nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/historie/3_1918.pdf

a župních, ale i ten nikdy nenabyl účinnosti v návaznosti na nepřijetí územního uspořádání v podobě tzv. župního zákona. Možnost odbřemenit NSS tím trvale zanikla. Nebylo tedy výjimkou, že řízení, která probíhala u NSS, byla zdlouhavá a nezřídka trvala i několik let.

Změnu, v přetíženém systému přinesl až publikovaný zákon č. 164/1937 Sb., o nejvyšším správním soudě, který etabloval ve stanovených případech senát tříčlenný místo pětičlenného (např. u přípravných opatření) k urychlení řízení také dopomohlo omezení veřejných líčení nebo možnost stížnost odmítnout pro formální vady viz § 21 odst. 2 shora uvedeného zákona.¹² Je otázkou, do jaké míry tato implementovaná ustanovení byla úspěšná, jelikož s příchodem okupace nacistickým Německem bylo prakticky správní soudnictví zlikvidováno.

Období Protektorátu Čechy a Morava, který byl vyhlášen dne 16. 3. 1939, je považováno za stinnou stránku v našich dějinách. Stali jsme se iluzorním autonomním územím, které bylo součástí Velkoněmecké Říše. Právní řád na území Protektorátu byl dvojího druhu, aplikován byl řád autonomní, ale i říšskoněmecký. Nejvyšší správní soud za okupace sice nezanikl, ale jeho činnost se omezila především na rozhodování protižidovských zákonů a na vyřizování agendy, která zůstávala nedořešená v souvislosti s přetížením soudu ještě před okupací.

Informace o činnosti NSS jsou v období Protektorátu velmi špatně dohledatelné a není o něm mnoho informací. Vydané publikace jsou v tomto ohledu velmi strohé, proto se autorka práce pomocí e-mailu dotázala povolaných – vznesla dotaz k tiskové mluvčí NSS dne 15. 11. 2017, zda by mohla doporučit zdroje ze kterých čerpat nebo zda by mi nějaké materiály mohla poskytnout. Odpověď od tiskové mluvčí NSS, paní Bc. Sylvie Dostálové, přišla záhy, s tím, že poprosila o vyřízení žádosti pana JUDr. Michala Mazance, v současnosti místopředsedu NSS. Pan JUDr. Mazanec byl tak laskav a elektronickou cestou dne 29. 11. 2017 sdělil, že podklady k období Protektorátu čerpal pro své publikace v Národním archivu a je možné, že ostatní důležité archiválie z tohoto období mohou být

¹² Zákon č. 164 ze dne 16. června 1937 o nejvyšším správním soudě. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*. 1937, částka 40, s. 771-785. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/aspi/opispdf/1937.html>

uloženy v jiných fondech, dost možná i na Slovensku. Bohužel kromě ostatní vydané odborné literatury, kde jsou často velmi krátké a nepřesné zmínky, není jiná cesta než hlouběji prozkoumat archiválie (presidiální spisy), které by mohly o tomto období napovědět více. Jelikož tato práce je zaměřena obecněji, nelze se věnovat tématu správního soudnictví v Protektorátu více, ač je tato oblast nesmírně zajímavá.

Přes nedostatek soudců se po válce činnost Nejvyššího správního soudu obnovila, ale se značnými změnami, které vedly k postupnému zániku. V důsledku únorových událostí roku 1948 pod přímým vlivem ideologické moci a zřízení vedoucí úlohy KSČ, byl Nejvyšší správní soud přejmenován na Správní soud, jeho sídlo bylo přesunuto do Bratislavy a následně byl v rámci reorganizace soudnictví ústavním zákonem č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře ve skutečnosti zrušen. Osud správního soudnictví byl zpečetěn zákonem č. 65/1952 Sb., o prokuratuře, jeho úlohu převzal všeobecný dozor prokuratury.

Je zřejmé, že jak v případě nacistického Německa, tak i v období komunismu nebyla aplikována demokratická dělba moci, která byla přímo v rozporu s požadavky totalitních a diktátorských režimů. Proto nemohla být za žádných okolností vybudována soustava nezávislých institucí správního soudnictví, která by objektivně rozhodovala a chránila zájmy a práva občanů.

Období šedesátých let komentuje M. Mazanec „*Úvahy o obnovení správního soudnictví koncem šedesátých let byly s nástupem normalizace utlumeny a objevily se znovu polooficiálně ve větším rozsahu teprve kolem poloviny osmdesátých let. K obnovení správního soudnictví ale mohlo dojít teprve po roce 1989.*“¹³ Správní soudnictví se dočkalo obrody až s příchodem listopadových událostí roku 1989. Započal proces návratu k demokratické společnosti a postulát obnovení řádné soudní kontroly správních aktů byl dozajista hlavním a zásadním atributem k návratu a obnově správního soudnictví na našem území.

¹³ MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996, s. 35. ISBN 80-7201-021-2.

5 SPRÁVNÍ SOUDNICTVÍ PO ROCE 1989

Významným krokem byl ústavní zákonem č. 23/1991 Sb., který zakotvil soudní kontrolu veřejné správy a kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod (dále jen Listina). K renesanci správního soudnictví přispěl na úrovni běžného zákona občanský soudní řád respektive jeho novela č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád, kam byla včleněna část pátá – správní soudnictví.¹⁴ Procesní předpis upravuje výkon správního soudnictví. Rozhodovací činnost byla svěřena obecným soudům, ve kterých byly zřízeny speciální správní senáty.

Názory mnoha autorů považovaly tento procesní předpis za jakési provizorium, které následně bylo potvrzeno nálezy Ústavního soudu. Autor mnoha publikací M. Mazanec k novele občanského soudního řádu sděluje: „*spíše se ovšem zdá, že zákonodárce – alespoň podle důvodové zprávy k zákonu č. 519/1991 Sb. - považoval sám provedenou změnu občanského soudního řádu za dočasnou a přechodnou.*“¹⁵

Do roku 2002 byly postupně nálezy Ústavního soudu rušeny některé části občanského soudního řádu. Důvodem byly kupříkladu chybějící opravné prostředky proti rozhodnutí soudů, nezřízení NSS, absence ochrany proti nečinnosti správních orgánů, zakomponování procesní úpravy správního soudnictví do občanského soudního řádu a nejdůležitějším argumentem byl nesoulad s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva). K Úmluvě Česká republika přistoupila svým členstvím v Radě Evropy a tímto aktem se stala závaznou v celém rozsahu.¹⁶

¹⁴ Zákon č. 519 ze dne 5. listopadu 1991, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 99, s. 2570-2604. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=519/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

¹⁵ MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996, s. 41. ISBN 80-7201-021-2.

¹⁶ Sdělení č. 209 ze dne 15. května 1992, federálního ministerstva zahraničních věcí, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 41, s. 1073-1087. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=209/1992&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Definitivní zrušení celé páté části občanského soudního řádu bylo uskutečněno rozhodnutím pléna Ústavního soudu č. P1 ÚS 16/1999 ze dne 27. 6. 2001, který nabyl účinnosti 1. 1. 2003. Ústavní soud poté ještě prodloužil legisvakanční lhůtu do 31. 12. 2002, vzhledem k razantní změně a poskytnutí dostatku prostoru k odstranění závažných deficitů a legislativních nedostatků.

V obecném historickém exkurzu nelze opomenout cestu ke zřízení NSS. Již v roce 1998 byl projednán a vládou schválen záměr zákona o zřízení NSS. V důsledku změny vlády nebyl tento zákon uveden do života. Až nastupující vláda na doporučení Poslanecké sněmovny odsouhlasila soustavu správního soudnictví v podobě obecných soudů a zřízení NSS. Zmíněným zrušením části páté občanského soudního řádu, byla příprava nového návrhu zákona značně urychlena a vývoj správního soudnictví byl završen vydáním s. ř. s., který nabyl účinnosti 1. ledna 2003.

6 SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Současná platná právní úprava správního soudnictví má základ v Ústavě České republiky, Listině základních práv a svobod, v ústavních zákonech a konečně i v mezinárodních pramenech práva.

6.1 Ústavní a mezinárodní právní úprava

Ústavním základem správního soudnictví je bezesporu ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina, konkrétně čl. 36 odst. 2. „*Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.*“¹⁷

Další důležitou součástí právní úpravy správního soudnictví je již v první kapitole zmíněný zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,¹⁸ kde čl. 91 uvádí, že součástí soustavy soudů je i NSS. Ačkoli k jeho zřízení vedla dlouhá cesta a jeho ústavní základ byl položen již v roce 1991, dalších dvanáct let byla jeho existence pouze formální. Klíčovou právní úpravou je i čl. 92 Ústavy České republiky, který vymezuje působnost NSS.

V mezinárodní právní úpravě jde především o čl. 6 odst. 1 Úmluvy, ve kterém je kladen důraz na právo na soud ve věcech občanských práv a závazcích. Tehdy ještě Česká a Slovenská federativní republika Úmluvu podepsala 21. února 1991 v Madridu. Úmluva zakládá ochranu lidských práv v Evropě, k její ratifikaci došlo v březnu 1992.

¹⁷ Ústavní zákon č. 23 ze dne 8. února 1991, kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 6, s. 114-121. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=23/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

¹⁸ Zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992, Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 1, s. 3-16. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

6.2 Zákonná úprava

Procesním a organizačním základem pro správní soudnictví v České republice je s. ř. s. Předpis upravuje pravomoc, příslušnost soudů, jejich postup a organizaci ve správním soudnictví. Reforma správního soudnictví je tímto předpisem na stálo zakotvena v platném právním řádu a přezkum rozhodování správních soudů ve věcech veřejnoprávních je po mnoha letech v naší demokratické společnosti legitimní.

Novým procesním předpisem bylo vyřešeno mnoho nedostatků, které byly spatřovány především v absenci opravných prostředků, neexistenci NSS (ač jej Ústava zmiňovala a předpokládala), nesouladu s Evropskou úmluvou o Lidských právech a také v nejednotné judikatuře.

Přijetím s. ř. s. bylo potřeba novelizovat zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, kam byla vložena nová pátá část, která upravuje kontrolu rozhodnutí správních orgánů ve věcech soukromoprávních.

Novelizaci provedl zákonodárce zákonem č. 151/2002 Sb.¹⁹ Podle této právní úpravy, o soukromoprávních věcech rozhodují okresní soudy, a tam, kde to zákon stanoví i krajské soudy. Podle s. ř. s. ve věcech veřejnoprávních rozhodují soudy krajské a NSS. Tuto skutečnost autorka podotýká především proto, že není často jednoduché určit v konkrétním případě, o jakou oblast soudní kontroly se jedná.

Sporné momenty o určení zda jde o věc, která má charakter veřejnoprávní či soukromoprávní soudní kontroly, a tedy zda věc patří do kompetence civilním nebo správním soudům, zákonodárce doplnil dalším zákonem č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.²⁰

¹⁹ Zákon č. 151 ze dne 21. března 2002, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím soudního řádu správního. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 61, s. 3331-3345. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=151/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²⁰ Zákon č. 131 ze dne 15. března 2002 o rozhodování některých kompetenčních sporů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 57, s. 3206-3207. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=131/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

V této právní úpravě o rozhodování některých kompetenčních sporů, je vymezen zvláštní senát, který o konfliktech, souvisejících s pravomocí, rozhoduje. Je na zamyšlení, zda tento dualismus (veřejné právo versus soukromé) v systému soudní kontroly a jeho případné nedostatky jsou předmětem k otevření diskuze na přijetí novelizace některých ustanovení nebo zda je systém dostačující v současné podobě. V každém případě všechny tři uvedené zákony jsou procesními a kompetenčními základními legislativními kameny reformy novodobého správního soudnictví.

7 ORGANIZACE SPRÁVNÍHO SOUDNICTVÍ

Základem pro organizaci správního soudnictví je s. ř. s., ve kterém je struktura správního soudnictví upravena. Prvním článkem a vrcholným orgánem ve správním soudnictví je Nejvyšší správní soud. Druhým článkem jsou krajské soudy, ve kterých jsou zřízeny specializované senáty, které o věcech správních rozhodují v prvním stupni.

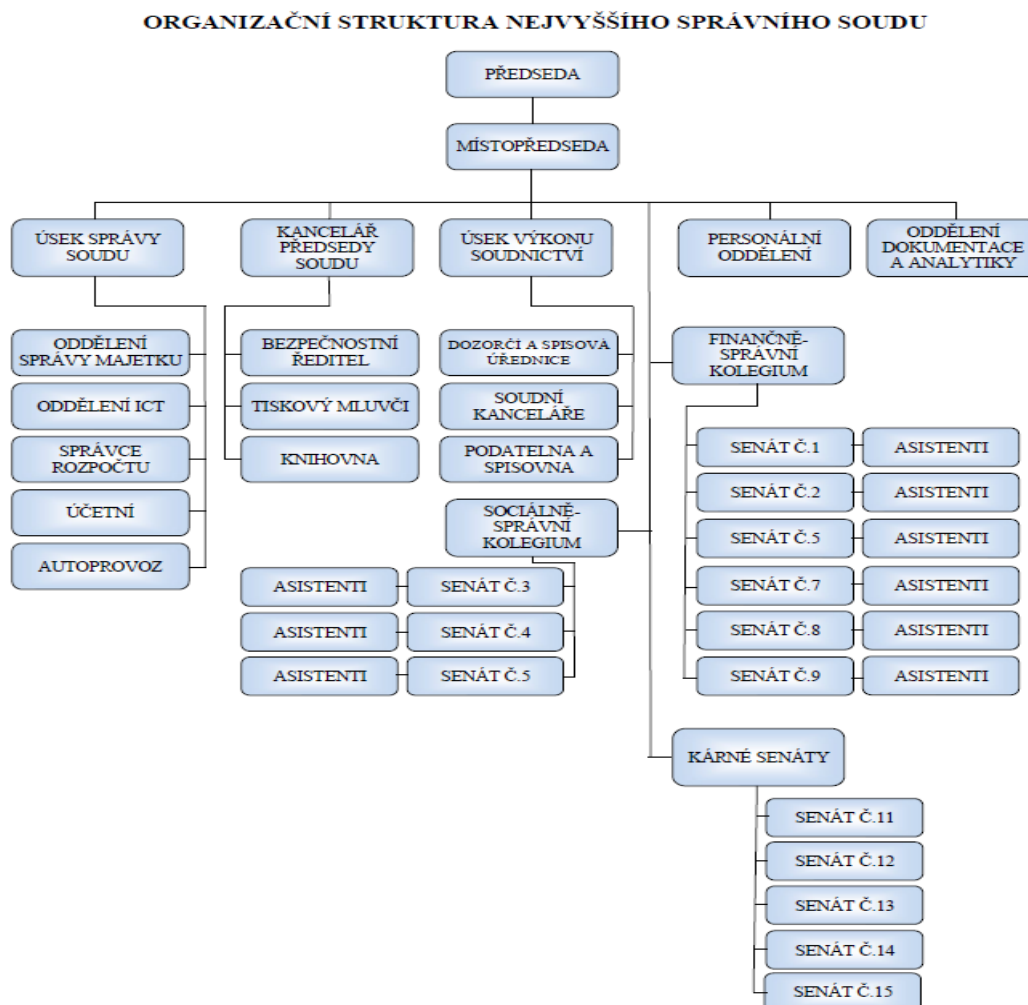
7.1 Nejvyšší správní soud

NSS především sjednocuje judikaturu, rozhoduje v taxativně vymezených záležitostech jako soud prvního stupně. Do výlučné pravomoci NSS patří řízení o kasačních stížnostech, o vyloučení soudců z projednání a rozhodnutí věci, o přikázání věci jinému soudu, řízení o návrhu na rozpuštění politické strany nebo politického hnutí, řízení o návrhu na neplatnost hlasování, neplatnost voleb, neplatnost volby kandidáta v případě voleb do obou komor Parlamentu ČR, ve věcech voleb do Evropského parlamentu, řízení o kompetenčních žalobách a ve věcech kárné odpovědnosti soudců, státních zástupců a soudních exekutorů.

Ve druhém stupni rozhoduje o kasačních stížnostech proti pravomocným rozhodnutím krajských soudů nebo o mimořádných opravných prostředcích. Personální složení NSS se sestává z předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců. Předseda a místopředseda soudu jsou jmenováni a odvoláváni prezidentem republiky. NSS k unifikaci výkladů práva vydává Sbíрку rozhodnutí NSS.

Senáty NSS mají odlišný počet soudců dle věcí, o kterých rozhodují. Předseda a šest soudců rozhoduje ve věcech volebních, ve věcech politických stran a politických hnutí a v řízení o kompetenčních žalobách, v ostatních případech rozhoduje předseda a dva soudci. Rozšířené senáty rozhodují vše s předsedou a šesti soudci pokud se jedná o věci postoupené senátem, v ostatních případech je včetně předsedy soudců osm. Organizační strukturu nejlépe vystihuje níže uvedené schéma.

Obrázek 1: Organizační struktura NSS

Zdroj²¹

Kolegia NSS jsou rozdělena do dvou oblastí na finančně-správní a sociálně-správní kolegium. První uvedené kolegium se zabývá výhradně věcmi, jako jsou daně, poplatky, cla, cenné papíry pojišťovnictví a další. Druhé sociálně-správní kolegium působí v oblasti

²¹ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Organizační struktura Nejvyššího správního soudu* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/dokumenty/struktura_soudu_2011.pdf

důchodového, nemocenského, zdravotního pojištění nebo se zabývá odškodněním jednorázovými peněžními částkami. Výčet věcí, ve kterých kolegia rozhodují, mají samozřejmě širší rozsah, zde uvádím pouze nejdůležitější z nich.

Státní správu NSS vykonává jeho prostřednictvím Ministerstvo spravedlnosti. Stávající úprava s. ř. s. obsahuje příslušná ustanovení, která upravují výkon a odpovědnost Ministerstva spravedlnosti, co do stránky personální, finanční, organizační, kontrolní ale i odborné a které Ministerstvo spravedlnosti dle zákona spravuje.

7.2 Krajský soud

Řízení před soudy ve správním soudnictví je jednoinstanční a směřuje proti rozhodnutí správního orgánu v oblasti veřejného práva. Úkolem správního soudu je chránit a poskytovat ochranu subjektivním právům, která jsou zákonem stanovena. „*Subjektivní právo představuje faktickou míru možnosti subjektu práva chovat se způsobem objektivním právem nezakázaným a chráněným*“.²²

Koncepce řádného správního soudnictví je zajišťována jedinou soudní instancí a tou je krajský soud, kde o věci (žalobě) rozhodují specializované senáty. O některých věcech rozhoduje specializovaný samosoudce. Zejména jde o věci týkající se důchodového pojištění, nemocenského pojištění, sociální péče a státní sociální podpory a v dalších věcech, v nichž tak stanoví zákon.

Rozhodnutí krajského soudu je pravomocné a vykonatelné a nelze se proti němu odvolat, pouze proti němu může být podán mimořádný opravný prostředek. Jsou jimi obnova řízení nebo kasační stížnost, které budou vysvětleny podrobněji v dalších samostatných kapitolách.

²² ZPĚVÁK, A., Z. FIALA, a T. JONÁKOVÁ. *Základy teorie práva*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2015, s. 152. ISBN 978-80-7542-107-2.

8 PRAVOMOC SPRÁVNÍCH SOUDŮ

„Pravomoc soudů vymezuje rozsah záležitostí, které jsou soudy oprávněny i povinny projednávat a rozhodovat.“²³

Podstatou pravomoci tedy je, zda správní soud může (má pravomoc) ve věci činit rozhodnutí. Pravomoc správních soudů je stanovena v ustanovení § 4 s. ř. s. Správním soudům náleží rozhodování ve věcech:

„a) o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickou nebo právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy;

b) o ochraně proti nečinnosti správního orgánu;

c) o ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu;

d) o kompetenčních žalobách.

Ve správním soudnictví soudy dále rozhodují

a) ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda;

b) ve věcech politických stran a politických hnutí;

c) o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části pro rozpor se zákonem.“²⁴

²³ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2011, s. 23. ISBN 978-80-7201-842-0.

²⁴ Zákon č. 150 ze dne 21. března 2002, soudní řád správní, § 4, odst. 1 a 2. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 61, s. 3306-3330. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=150/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Do pravomoci Nejvyššího správního soudu spadají dále řízení ve věcech kárné odpovědnosti soudců, soudních funkcionářů, státních zástupců a soudních exekutorů a řízení ve věcech některých stavovských předpisů. Tyto pravomoci ovšem upravuje zákon č. 7/2002 Sb.,²⁵ o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, ve znění pozdějších předpisů.²⁶

Z pravomoci správních soudů a z působnosti s. ř. s. jsou absolutně vyloučena soudní přezkoumávání, rozhodování či rozhodnutí správních orgánů ve věcech soukromého práva, které jsou řešena samostatně v obecném soudnictví, což v podstatě vyplývá z obsahu a zaměření samotného procesního předpisu.

Jen pro úplnost, správní řízení je tzv. návrhové (bez návrhu či podnětu správní řízení není zahájeno) a soudní přezkum lze zahájit až po vyčerpání všech opravných prostředků, není-li stanoveno v s. ř. s. nebo ve zvláštním zákonu jinak.

²⁵ Zákon č. 7 ze dne 30. listopadu 2001, o řízení ve věcech soudců a státních zástupců. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 4, s. 216-221. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=7/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²⁶ V původním znění zákona byly kárnými soudy Vrchní soudy a v druhém stupni Nejvyšší soud, změnu promítl zákon č. 314/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců.

9 VĚCNÁ A MÍSTNÍ PŘÍSLUŠNOST

„Příslušnost vymezuje působnost jednotlivých soudů v rámci soudní soustavy.“²⁷

Koncepce stávající úpravy správního soudnictví vymezila z organizačního hlediska krajské soudy jako věcně příslušné dle s. ř. s. nebo pokud zvláštní zákon nestanoví jinak (§ 7 odst. 1 s. ř. s.). Řízení se tak ve správním soudnictví ve většině případů zahajuje u krajských soudů, a pokud je zákonem stanoveno jinak, k řízení je věcně příslušný NSS.

Věcná příslušnost preformuje orgán, který bude rozhodovat o návrhu (žalobě) v prvním stupni. Věcná příslušnost vyjadřuje povahu věci, o které má být vedeno soudní řízení. Často se stává, že věc je podána u soudu, který není věcně příslušný. V takové situaci soud návrh postoupí věcně (i místně) příslušnému soudu.

Místní příslušnost obsahuje informaci, který z věcně příslušných soudů je v daném území příslušný k projednání věci. Otázku místní příslušnosti řeší § 7 odst. 2 s. ř. s., který uvádí *„k řízení je místně příslušný soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v prvním stupni nebo jinak zasáhl do práv toho, kdo se u soudu domáhá ochrany. Má-li tento správní orgán sídlo mimo obvod své působnosti, platí, že má sídlo v obvodu své působnosti.“²⁸*

Toto výše uvedené ustanovení prošlo legislativní změnou a v současném citovaném znění bylo zákonodárcem promítnuto v zákonu č. 303/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., s. ř. s., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.²⁹

Novela zákona změnila existující pravidlo, že k řízení je místně příslušný soud, který ve věci vydal rozhodnutí v posledním stupni. Modifikace pravidla o místní příslušnosti je novelou určena sídlem správního orgánu, který ve věci rozhodl v prvním stupni.

²⁷ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2011, s. 23. ISBN 978-80-7201-842-0.

²⁸ Zákon č. 150 ze dne 21. března 2002, soudní řád správní. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 61, s. 3306-3330. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=150/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²⁹ Zákon č. 303 ze dne 6. září 2011, kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 106, s. 3838-3844. ISSN 1211-1244. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=303/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Naproti tomu nezměněno zůstává, že v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu je dle § 69 s. ř. s. žalovaným ten, kdo rozhodl ve věci v posledním stupni. Nejčastěji zmiňovanými důvody změn byla velká přetíženost soudů, s tím související průtahy v řízení u jednotlivých soudů.

V případě, že věc je doručena nesprávně a správní soud není příslušný rozhodnout, věc ex lege postoupí příslušnému soudu dle § 7 odst. 4 s. ř. s. Pokud návrh byl doručen krajskému soudu, který není věcně příslušný, postoupí jej NSS. Jestliže po postoupení věci od krajského soudu k NSS je zjištěno, že věc byla nesprávně postoupena, NSS věc vrátí krajskému soudu, který ji nesprávně postoupil nebo jí postoupí místně i věcně příslušnému krajskému soudu.³⁰

³⁰ Zákon č. 150 ze dne 21. března 2002, soudní řád správní. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 61, s. 3306-3330. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=150/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Tabulka 1: Schéma pravomoci a příslušnosti

Správní soudy rozhodují		Soud prvního
Žaloba o ochraně proti nečinnosti		Krajský soud
Žaloba o ochraně proti nezákonnému zásahu		
Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu		
Ve věcech volebních a ve věcech místního referenda	volby do ÚSC a místního referenda	Krajský soud
	volby do Parlamentu ČR a Evropského parlamentu	NSS
Řízení ve věcech politických stran a politických hnutí	ochrana proti postupu Ministerstva vnitra - registrace politické	Krajský soud
	ve věcech rozpuštění pol. stran a pol. hnutí, pozastavení,	NSS
O zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části		NSS
O žalobách kompetenčních		NSS

Zdroj³¹

³¹ HORZINKOVÁ, E. a Z. FIALA. *Správní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Leges, 2010, s. 141. ISBN 978-80-87212-55-4

10 DRUHY ŽALOB

Proti rozhodnutí správního orgánu může osoba, která tvrdí, že byla zkrácena na svých právech podat žalobu ke správnímu soudu a domoci se ochrany práv. Na základě žaloby ve správním soudnictví se přezkoumává, zda byla dotčena veřejná subjektivní práva a povinnosti příslušné fyzické nebo právnické osoby.

10.1 Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu

Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je nejčastější formou v oblasti správního soudnictví (§ 65 – 78 s. ř. s.). Žaloba směřuje proti pravomocnému rozhodnutí správního orgánu, tzn., že musí být vyčerpány všechny řádné opravné prostředky ve správním řízení. Orgánem proti kterému směřuje žaloba je orgán veřejné správy jako orgán moci výkonné, orgán územně samosprávného celku, jakož i fyzická nebo právnická osoba, které bylo svěřeno na základě zákona rozhodování o právech a povinnostech v oblasti veřejné správy.

Věcně i místně příslušným k projednání je krajský soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který rozhodl v posledním stupni a účastníky jsou žalobce a žalovaný. Žaloba musí obsahovat nejen náležitosti, které vymezuje ustanovení § 71 s. ř. s., ale především právní kvalifikaci bodů ve kterých žalobce spatřuje porušení svých práv a žalobní petit. Žaloba dle § 72 odst. 1 s. ř. s. musí být podána do dvou měsíců od doby, kdy rozhodnutí bylo žalobci oznámeno doručením písemného vyhotovení, nestanoví-li zákon lhůtu jinou.

„Řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu představuje první a zcela konkrétní žalobní typ upravený s. ř. s. Současně jde o největší (a nejdůležitější) náplň stávající agendy správního soudnictví.“³²

³² POTEŠIL, L. a V. ŠIMÍČEK a kol. *Soudní řád správní. Komentář.* vyd. 1. Praha: Leges, 2014, s. 545. ISBN 978-80-7502-024-6.

10.2 Žaloba proti nezákonnému zásahu, pokynu nebo donucením správního orgánu

Žalobou proti nezákonnému zásahu, pokynem nebo donucením ze strany správního orgánu se lze domoci ochrany. „*K podání žaloby je aktivně legitimován každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu zasaženo.*“³³

Žalovanou stranou je správní orgán, který provedl nezákonný zásah do práv subjektu při výkonu své činnosti. Podmínkou podání žaloby je trvání zásahu, jeho důsledků, nebo pokud takový zásah ze strany správního orgánu nadále hrozí. Lhůta pro podání žaloby je dvouměsíční, nejzazší lhůta je dvouletá od okamžiku, kdy k nezákonnému zásahu došlo. Náležitosti a právní úprava žaloby je definována v § 82 s. ř. s.

Soudní přezkum o tzv. zásahových žalobách je ve správním soudnictví zvláštním druhem řízení. Právní úprava pro tato řízení uvedená v ustanovení § 82 až 87 s. ř. s. se použije přednostně před úpravou definovanou v § 32 až 64 s. ř. s. Tyto specifické žaloby mají dle § 56 odst. 3 s. ř. s. přednost projednání, jelikož poskytování ochrany se má i vůči nezákonnému zásahu trvajícím nebo nezákonnému zásahu, kde opakování hrozí.³⁴

10.3 Žaloba proti nečinnosti správního orgánu

Nečinnost správního orgánu je v obecně rovině ve společnosti chápána jako nežádoucí, negativní a která je v oblasti veřejné správy absurdní vzhledem k její podstatě, povaze a základním principům.

³³ SEDLÁČEK, V. a V. TOMOSZKOVÁ a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR a. s., 2010, s. 53. ISBN 978-80-7357-518-2.

³⁴ POTEŠIL, L. a V. ŠIMÍČEK a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. vyd. 1. Praha: Leges, 2014, s. 778. ISBN 978-80-7502-024-6.

Ochrana práv proti nečinnosti správního orgánu má svůj ústavní základ. Do účinnosti s. ř. s. bylo možné bránit se proti nečinnosti správního orgánu pouze ústavní stížností. Ústavním zakotvením ochrany proti nečinnosti je čl. 38 odst. 2 Listiny. „*Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.*“³⁵

Zákonodárce zakotvil pravomoc soudů ve správním soudnictví rozhodovat o ochraně proti nečinnosti v § 4 odst. 1, písm. b., s. ř. s. Právní úpravu žaloby, obsahových i obecných náležitostí vymezuje § 79 - 81 s. ř. s. Subjekt (žalobce) domáhající se práv u správního soudu očekává rozhodnutím soudu uložení povinnosti správnímu orgánu vydat ve věci rozhodnutí (zdržet se liknavého postupu a překračování zákonem stanovených lhůt v důsledku nečinnosti).

Autoři v článku časopisu Soudní rozhledy definují nečinnost „*jako nesplnění povinnosti vydat rozhodnutí ve věci samé nebo osvědčení.*“³⁶ Nečinnost lze definovat jako „*nečinnost při vydání rozhodnutí, jímž má být založeno, změněno, zrušeno nebo závazně určeno právo nebo povinnost účastníka řízení (žalobce), a které je současně způsobilé zkrátit účastníka řízení na právech.*“³⁷ Krajský soud, který ve věci rozhoduje, musí vycházet ze skutkového stavu zjištěného ke dni rozhodnutí.

Nečinnost správního orgánu může ovlivňovat mnoho faktorů, v tom případě je zjištění skutkového stavu na rozhodovací činnosti soudů, aby zvážily intenzitu nečinnosti a aplikovaly prostředky k ochraně práv subjektu.

³⁵ Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součást ústavního pořádku České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, roč. 1993, částka 1, s. 17-23. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

³⁶ ŠTENCL, V. a V. VOMÁČKA. 2017. *Volba žalobního typu ve správním soudnictví. Soudní rozhledy*. 2017, roč. 23, č. 5, s. 146. ISSN 1211-4405.

³⁷ POTEŠIL, L. a V. ŠIMÍČEK a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. vyd. 1. Praha: Leges, 2014, s. 757. ISBN 978-80-7502-024-6.

10.4 Žaloba ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda

Soudní kontrola ve věcech volebních byla svěřena do pravomoci správních soudů, v s. ř. s. je uvedena v § 4 odst. 2. Rozhodování správních soudů ve věcech volebních a ve věcech místního referenda dále upravuje § 88 - 93 s. ř. s. NSS náleží rozhodovat o platnosti hlasování, voleb a volby kandidáta prezidenta republiky, ve volbách do Poslanecké sněmovny, Senátu a Evropského parlamentu. Krajské soudy rozhodují v regionálních oblastech o platnosti hlasování, voleb a volby kandidátů do obecních a krajských zastupitelstev a ve věcech místního a krajského referenda.

Společným znakem pro krajské soudy i NSS je jednoinstančnost, řízení probíhá v jediném stupni. Dalším poměrně klíčovým rysem rozhodovací činnosti správních soudů ve věcech volebních je i krátká lhůta, ve které soudy rozhodují. Ve srovnání s jinými přezkumy jde o diametrální rozdíl, jelikož volební průběh je vymezen v daném časovém období

a následně se předpokládají relevantní volební výsledky, které zaručí politickou stabilitu státu. S rychlostí rozhodnutí příslušného správního soudu souvisí další odlišnost od běžných řízení a to ta, že soudy mohou rozhodovat bez nařízeného jednání.

10.5 Řízení ve věcech politických stran a politických hnutí

Tento druh řízení je upraven ustanoveními § 94 – 96 s. ř. s. Spadá taktéž do okruhu rozhodování ve správním soudnictví, rozhodují v něm krajské soudy i NSS.

Krajské soudy rozhodují o návrzích na registraci politické strany (hnutí). Registraci politické strany provádí Ministerstvo vnitra, které v případě splnění všech náležitostí doručeného návrhu na registraci, ji provede do rejstříku stran a hnutí.

V opačném případě, kdy shledá, že registrace neobsahuje všechny náležitosti a i přes upozornění přípravného výboru nejsou odstraněny, řízení není možné zahájit. V těchto případech se politická strana může domáhat ochrany práv proti nezákonnosti, které se mohlo Ministerstvo vnitra dopustit. Krajský soud po přezkoumání rozhodne, zda jsou nedostatky spatřované v návrhu překážkou k provedení registrace či nikoli. Pokud žalobě

vyhoví, je zahájeno řízení o registraci prostřednictvím Ministerstva vnitra. V případě, že krajský soud rozhodne ve prospěch žalovaného (Ministerstva vnitra), navrhovatel může podat k NSS kasační stížnost, o které se širěji autorka zmiňuje v kapitole 11. 1 této bakalářské práce.³⁸

V této oblasti správního soudnictví se liší názvy procesních stran od předchozích shora uvedených typů žalob. Zatímco návrhy vyjmenované v § 4 odst. 1 s. ř. s. se nazývají žalobou, kde na jedné straně je účastníkem žalobce a na straně druhé žalovaný. Ostatní, které nejsou uvedeny v § 4 odst. 1 s. ř. s., se nazývají (prostě) návrhy. Účastníci řízení se v těchto řízeních nazývají navrhovatel a odpůrce.

Výhradní pravomocí NSS ve věcech politických stran a politických hnutí je rozhodování o rozpuštění politické strany, pozastavení činnosti strany a hnutí a rozhodování o jejím znovuoobnovení.

10.6 Kompetenční žaloby

Kompetenční žaloba, resp. řízení o ní, spadá do pravomoci NSS. Ten je výlučně věcně příslušný o ní rozhodnout. Kompetenční spory, které vznikají mezi orgány veřejné správy, upravuje § 97 – 101 s. ř. s. Které orgány veřejné správy spadají do těchto řízení, v nichž rozhoduje NSS, taxativně vymezuje § 97 odst. 1. s. ř. s. Jsou jimi správní úřady a orgány územní, zájmové nebo profesní samosprávy, orgány územní, zájmové nebo profesní samosprávy navzájem a ústřední správní úřady navzájem.

Kompetenčním sporem je konflikt mezi dvěma orgány, ke kterému dochází v určité věci ve které má jeden z orgánů vydat rozhodnutí. Právní úprava definuje dva typy kompetenčních sporů, kladné a záporné. Podstatou kladného kompetenčního sporu je osobování si pravomoci orgánů vydat rozhodnutí o právech a povinnostech subjektu. V záporném kompetenčním sporu naopak orgány veřejné správy popírají pravomoc rozhodnout.

³⁸ POTEŠIL, L. a V. ŠIMÍČEK a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. vyd. 1. Praha: Leges, 2014, s. 897. ISBN 978-80-7502-024-6.

O kompetenčním sporu rozhoduje zvláštní senát, který je složen z předsedy soudu, ze tří soudců Nejvyššího soudu a tří soudců NSS, který postupuje podle procesního zákona č. 131/2002 Sb.³⁹ Jde o zvláštní institut, který není součástí soudní soustavy, je orgánem soudního typu a jeho rozhodnutí má formu usnesení.

Žalobu je oprávněn podat správní orgán nebo osoba, o jejichž právech a povinnostech má nebo mělo být rozhodnuto před správním orgánem, přičemž, lhůta k podání žaloby není stanovena. NSS v řízení rozhoduje tak, že buď určí správní orgán, který má vydat rozhodnutí, žalobu odmítne, zastaví nebo rozhodne o postoupení věci.⁴⁰

Proti rozhodnutí NSS nejsou opravné prostředky přípustné, je možné podat pouze ústavní stížnost, s tím, že legitimaci k takovému kroku má pouze fyzická nebo právnická osoba, která byla v roli žalobce a musí namítat pouze to, že byla porušena její ústavně zaručená práva.

10.7 Návrh na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části

Opatření obecné povahy je úkon správního orgánu, jehož právní úprava je obsažena v zákoně č. 500 ze dne 24. června 2004, správní řád, konkrétně v ustanovení § 171 - 174 a podle které správní orgán postupuje. Definiční opatření obecné povahy zákonodárce blíže a přesněji nespécifikoval. Opatření obecné povahy nelze považovat za rozhodnutí ani za normotvornou činnost správního orgánu. „*Opatření obecné povahy je tedy „něčím mezi“ rozhodnutím a právním předpisem.*“⁴¹ Opatření obecné povahy nese určité obsahové znaky správních aktů a úkonů, jedná se o tzv. akty smíšené povahy. Návrh na opatření obecné povahy, podává subjekt, který tvrdí, že tímto úkonem došlo ke zkrácení jeho práv. Soudní přezkum upravuje s. ř. s. v § 101a – 101d. Subjekt se v tomto případě nenazývá žalobcem, nýbrž návrhovatelem.

³⁹ Zákon č. 131 ze dne 15. března 2002, o rozhodování některých kompetenčních sporů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 57, s. 3206-3207. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=131/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

⁴⁰ SKULOVÁ, S. a kol. *Správní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 278. ISBN 978-80-7380-381-0.

⁴¹ POŘÍZEK, J. *Ještě jednou k přezkumu opatření obecné povahy, tentokrát správními orgány*. E-pravo.cz [online]. © 14. 2. 2017 [cit. 2017-12-7]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/jeste-jednou-k-prezkumu-opatreni-obecne-povahy-tentokrat-spravnimi-organy-105144.html>

K soudnímu přezkumu na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části (a konkrétně především ke lhůtě podání návrhu) publikuje Průchová I. následující. „*Novela soudního řádu správního, realizovaná zákonem č. 330/2011 Sb., se dotýká i koncepce soudního přezkoumání opatřené obecné povahy. Kromě toho, že k soudnímu přezkoumání opatření obecné povahy budou namísto Nejvyššího správního soudu v první stupni příslušné krajské soudy a Nejvyššímu správnímu soudu bude příslušet rozhodovat o kasační stížnosti směřující proti rozhodnutí krajského soudu, se novela dotkla i lhůty pro podání návrhu na zrušení opatření obecné povahy.*“⁴²

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že do doby účinnosti shora uvedené novely s. ř. s., byl v přezkoumání příslušný jen NSS, kterému nyní „*přísluší rozhodovat až o případných kasačních stížnostech proti rozhodnutí krajského soudu.*“⁴³ Vzhledem ke změně příslušnosti doplňuje Průcha P. „*co se týče přesunu příslušnosti k projednávání návrhu na zrušení opatření obecné povahy na krajské soudy, nepovažují tuto změnu za vhodnou. [...] Obávám se, že ve většině případů věc opět skončí na základě kasační stížnosti u NSS.*“⁴⁴

Lhůta pro podání návrhu na soudní přezkoumání opatření obecné povahy je legislativně stanovena na tříletou od nabytí účinnosti opatření obecné povahy. Ve věci návrhu rozhoduje krajský soud rozsudkem, lhůta pro rozhodnutí je stanovena zákonem na 90 dnů.

⁴² SLÁDEČEK, V. a P. MELOTÍKOVÁ. In: PRŮCHOVÁ I. *Aktuální otázky správního soudnictví (zejména v souvislosti s novelou soudního řádu správního provedenou zákonem č. 303/2011 Sb.)*. Praha: Leges, 2012, s. 27. ISBN 978-80-87576-47-2.

⁴³ SLÁDEČEK, V. a P. MELOTÍKOVÁ. In: PRŮCHA P. *Aktuální otázky správního soudnictví (zejména v souvislosti s novelou soudního řádu správního provedenou zákonem č. 303/2011 Sb.)*. Praha: Leges, 2012, s. 20. ISBN 978-80-87576-47-2.

⁴⁴ Tamtéž, s. 16.

11 OPRAVNÉ PROSTŘEDKY VE SPRÁVNÍM SOUDNICTVÍ

Řízení je ve správním soudnictví, jak bylo poznamenáno v předchozích kapitolách jednoinstanční, lze ale proti pravomocným rozhodnutím správních soudů podat mimořádné opravné prostředky. Jsou jimi kasační stížnost a obnova řízení.

11.1 Kasační stížnost

Po obnovení správního soudnictví po roce 1991 nebyla možnost se proti pravomocným rozhodnutím bránit. Právní úpravu správního soudnictví zákonodárce znovuobnovil v části páté občanského soudního řádu zákonem č. 519/1991 Sb., kterým novelizoval občanský soudní řád. Přezkoumávání správních aktů, upravovala právě tato jmenovaná pátá část, ovšem na zásadě jednoinstančnosti. Dotčené subjekty se nemohly proti pravomocným rozhodnutím účelně bránit. Tato situace trvala až do nabytí účinnosti s. ř. s., se kterým vznikl nový institut - kasační stížnosti. Současná právní úprava relativně nového pojmu - kasační stížnosti je obsažena v ustanovení § 102 – 110 s. ř. s. Jde o opravný prostředek, jelikož směřuje jen proti pravomocným rozhodnutím krajských soudů.

„Hlavní smysl kasační stížnosti lze spatřovat v tom, že slouží k nápravě vadných rozhodnutí krajských soudů, a dále v sjednocování jejich judikatury a potažmo i rozhodovací činnosti správních orgánů, čím se vytváří konstantní rozhodovací praxe a posiluje se tak právní jistota a předvídatelnost práva.“⁴⁵

Aktivní legitimaci k podání kasační stížnosti má účastník řízení, který byl účastníkem také v předešlém řízení před krajským soudem dále osoba zúčastněná na řízení (§ 34 s. ř. s.) nebo ten, jemuž toto postavení soudem přiznáno nebylo a tímto způsobem se ho chce domoci.

⁴⁵ MATES, P. a M. STARÝ. *Základy správního práva procesního*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a právní, o. p. s., 2014, s. 154. ISBN 978-80-7408-088-3.

K podání kasační stížnosti musí být zákonné důvody, které taxativně vymezuje § 103 s. ř. s. „Kasační stížnost je možné podat pouze z důvodu tvrzené:

- a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení;
- b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech či je s nimi v rozporu nebo konečně že při jejím zjišťování byl porušen zákon v řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytykanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; ta takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost;
- c) zmatečnost řízení před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce;
- d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé;
- e) nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení.⁴⁶

Výčet důvodů je formulován velmi všeobecně, přesné vymezení není jasněji, fakticky definováno a je dotvářeno především judikaturou NSS. Stěžovatel v kasační stížnosti musí uvést konkrétní důvody, pro které rozhodnutí napadá a pro které má být rozhodnutí zrušeno. Kasační stížnost musí tedy kromě obecných náležitostí obsahovat jasnou, zřetelnou a srozumitelnou formulaci, v nichž spatřuje naplnění kasačních důvodů. Stěžovatel musí mít obligatorní právní zastoupení, v případě, že nemá vysokoškolské právnické vzdělání, a v případě, že nebude zastoupen, kasační stížnost bude odmítnuta.

⁴⁶ Zákon č. 150 ze dne 21. března 2002, soudní řád správní, § 103, odst. 1. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 61, s. 3306-3330. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=150/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Pokud NSS nalezne v podané stížnosti vady, vyrozumí stěžovatele, aby je odstranil, případně podání doplnil. Včas neodstraněné vady zapříčiní taktéž odmítnutí stížnosti pro nemožnost pokračovat v řízení.

Podáním kasační stížnosti nevzniká stěžovateli ex lege nárok na přiznání odkladného účinku, ačkoliv NSS, pokud mu je navrženo, toto oprávnění může stěžovateli přirknout dle § 73 s. ř. s.⁴⁷ Výjimku má kasační stížnost proti rozsudku vydanému v řízení ve věcech porušení pravidel financování volební kampaně.

Kasační přípustnost je omezená a výslovně některé věci zcela vylučuje. Není proto možné podat kasační stížnost ve věcech volebních a ve věcech místního referenda, pokud nejde o porušení pravidel financování volební kampaně nebo také nelze podat kasační stížnost jen proti výroku o nákladech řízení nebo proti důvodům rozhodnutí soudu.

„Kasační stížnost je také nepřipustná proti rozhodnutí:

a) kterým soud rozhodl znovu poté, kdy jeho původní rozhodnutí bylo zrušeno NSS; to neplatí, je-li jako důvod kasační stížnosti namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem NSS;

b) jímž se pouze upravuje vedení řízení;

c) které je podle své povahy dočasné.“⁴⁸

NSS meritorně rozhoduje o kasační stížnosti rozsudkem a obvykle bez jednání. Napadené rozhodnutí může zrušit nebo zamítnout v celém rozsahu nebo jen v části napadeného rozhodnutí. Jestliže je rozsudkem NSS rozhodnutí krajského soudu zrušeno, věc mu vrátí k dalšímu řízení a ten je vázán právním názorem vysloveným v rozsudku NSS. Zamítnutí kasační stížnosti značí potvrzení rozhodnutí krajského soudu.

⁴⁷ MATES, P. a M. STARÝ. *Základy správního práva procesního*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a právní, o. p. s., 2014, s. 157. ISBN 978-80-7408-088-3.

⁴⁸ SEDLÁČEK, S. *Soudní kontrola veřejné správy*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. s. 75-76. ISBN 978-80-210-5746-3.

11.2 Obnova řízení

„Obnovu řízení povolí vrcholný soud soustavy správního soudnictví, pokud došlo k velmi vážným procesním chybám v řízení, zejména pokud bylo znemožněno právo na obhajobu. Důvodem obnovy řízení je dále to, že jsou zjištěny nové podstatné skutečnosti a důkazy, které předtím nebyly stranám k dispozici, resp. pokud byl rozsudek rozhodujícím způsobem ovlivněn nezákonným důkazem, či pokud bylo rozhodnutí přijato na základě jednání, jímž byl spáchán trestný čin.“⁴⁹

Obnova řízení ve správním soudnictví je založena na principu restitutio in integrum, navrácení v předešlý stav, upravuje ji § 111 – 120 s. ř. s. a umožňuje nové projednání věci. Obnova řízení není častým jevem ve správním soudnictví tak jako například kasační stížnost. Důvodem je velmi omezený okruh přezkumu rozhodnutí, proti kterým může být obnova řízení směřována. Obnova řízení je přípustná pouze proti pravomocnému rozsudku (nikoliv proti usnesení) vydaném v řízení o ochraně před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu a ve věcech politických stran a politických hnutí. Dle důvodové zprávy úzký rozsah přípustnosti obnovy řízení spočívá v povaze věci, kdy činnost - nečinnost veřejné správy soudní kontrola posuzuje v době rozhodné, nikoliv v době, kdy rozhoduje soud. Je tomu tak hlavně proto, že se účastník řízení může domáhat obnovy ve správním řízení.⁵⁰

Návrh na obnovu řízení může podat pouze účastník řízení (nikoliv osoba zúčastněná) s podmínkou, že potencionální výsledek bude pro něj příznivější. Účastník tuto skutečnost musí vyhodnotit s tím, že jeho tvrzení v návrhu mají dostatečnou váhu a oporu. Nelze se domáhat obnovy řízení, pokud bylo v předešlém řízení účastníkovi plně vyhověno.

⁴⁹ POMAHAČ, R. *Účinnost správního soudnictví. Právní rozhledy*. 2017, č. 22, s. 786. ISSN 1210-6410.

⁵⁰ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk č. 1080/0, část č. 1/2, Vládní návrh soudního řádu správního* [online]. [cit. 2017-12-15]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1080&CT1=0>

K řízení ve věci obnovy je příslušný krajský soud i NSS, dle toho, který z nich vydal rozhodnutí, proti němuž návrh na obnovu řízení směřuje. Obdobně jako u kasační stížnosti i tento mimořádný opravný prostředek resp. jeho návrh nemá odkladný účinek, přičemž soud jej může na návrh přirknout.

Obnova řízení se dělí na dvě části. V první části správní soud rozhoduje o povolení samotné obnovy, zda existují důvody pro obnovu, v části druhé již probíhá obnovené řízení. Správní soud je v rozhodování vázán dispoziční zásadou, kdy jsou přezkoumávány pouze ty důvody, které účastník ve svém návrhu uplatňuje. V případě, že správní soud shledá důvody k obnově řízení, dojde k znovuotevření řízení a soud pokračuje v jednání o původním návrhu, v opačném případě je návrh usnesením zamítnut.

PRAKTICKÁ ČÁST

12 ROZBOR SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ

Cílem praktické části je analýza pěti rozhodnutí NSS. Při studování materiálů pro psaní této bakalářské práce bylo autorkou práce pročitáno mnoho rozsudků NSS, které se týkaly všech oblastí, ve kterých rozhoduje NSS. Nelze v této práci obsáhnout všechny okruhy, proto, budou vybrány takové, které autorku nejvíce zaujaly. Rozbor bude zhodnocen a porovnán s právní úpravou, která je obsažena v části teoretické. Budou formulována případná doporučení či autorka poukáže na nedostatky, které rozbor přinese. Dalším cílem praktické části je zjištění znalostí občanů o správním soudnictví dotazníkovým šetřením.

12.1 Usnesení NSS ze dne 19. 8. 2016, sp. zn./čj. Komp 1/2016 – 64

V Usnesení NSS ze dne 19. 8. 2016, sp. zn./čj. Komp 1/2016 – 64 šlo o kompetenční spor mezi ústředními správními orgány ohledně přiznání náhrady škody vzniklé při nesprávném postupu Policie ČR (dále jen PČR).

Ministerstvo dopravy jako žalobce se domáhal žalobou dle § 97 s. ř. s. o určení příslušnosti k posouzení návrhu zúčastněné osoby na řízení. Žalovanou stranou bylo v tomto případě Ministerstvo vnitra.

Obě strany v žalobě vyjádřily svůj postoj k věci a byly přesvědčeny, že nejsou věcně příslušné žádost posoudit a věc si navzájem postupovali, šlo tedy o negativní kompetenční spor, který je uveden v kapitole 10. 6, doslova se nejednalo o spor kompetencí, ale o spor ve věcné příslušnosti mezi správními orgány.

Senát složený z předsedy a NSS tuto žalobu odmítl pro nepřípustnost podle § 46 s. ř. s., s odůvodněním, že jde o soukromoprávní vztah odpovědnosti za škodu, nejde o výkon veřejné moci a „*nejde tu – ani jít nemůže – o spor o pravomoc vydat rozhodnutí ve smyslu § 97 s. ř. s., a proto nemůže jít ani o konflikt kompetencí, o němž rozhodnout by náleželo*

do pravomoci Nejvyššího správního soudu.⁵¹ NSS se ve věci dále vyjádřil tak, že projednání nároku o odpovědnosti za škodu není řízením, jehož cílem by bylo vydání právního rozhodnutí, a tedy není splněna podmínka dle § 97 s. ř. s. pro projednání žaloby.⁵²

NSS v roce 2016 řešil celkem čtyři kompetenční žaloby, ve shora uvedeném případě rozhodl NSS do dvou měsíců od podání kompetenční žaloby.

Posloupnost řízení:

Nesprávný úřední postup PČR dne 1. 8. 2015.

PČR po ukončení silniční kontroly, neupozornila zúčastněné osoby na řízení o zastavovacím pásu v jízdni dráze a došlo k poškození pneumatik.

Podání osoby zúčastněné na řízení dne 6. 8. 2015.

Osoba zúčastněná na řízení podala ke Krajskému ředitelství policie Libereckého kraje žádost o náhradu škody.

Ministerstvo vnitra postoupilo žádost dne 2. 2. 2016.

Ministerstvo vnitra postoupilo žádost Ministerstvu dopravy s odůvodněním, že není věcně příslušný dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Věc vrácena dne 5. 2. 2016.

Ministerstvo dopravy věc vrátilo Ministerstvu vnitra s nesouhlasem o postoupení.

Věc opět vrácena dne 10. 3. 2016.

Ministerstvo vnitra opět vrátilo a postoupilo věc k řízení Ministerstvu dopravy.

⁵¹ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. srpna 2016, čl. IV, bod. 13, sp. zn./č. j. Komp 1/2016 – 64 [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: [http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2016/0001_0Komp1600064_20160825111939_preveden o.pdf](http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2016/0001_0Komp1600064_20160825111939_preveden_o.pdf)

⁵² Tamtéž.

Podána kompetenční žaloba dne 10. 6. 2016.

Žalobce Ministerstvo dopravy podává kompetenční žalobu k NSS.

NSS žalobu odmítl dne 19. 8. 2016.

Nejvyšší správní soud žalobu odmítl pro nepřipustnost.

Kompetenční spory jsou uvedeny v kapitole 10. 6, přičemž v souvislosti s teoretickou částí lze poukázat především na složení senátu (tři soudci NSS, tři soudci Nejvyššího soudu, předseda) a na zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů. Mnoho odborníků na správní soudnictví je toho názoru, že citovaný zákon se osvědčil jako spolehlivá zákonná norma, o které vypovídá i to, že od jeho účinnosti nenastaly žádné normativní zásahy zákonodárců.

Orgány veřejné správy dle názoru autorky mají v současné době velmi dobrý přístup k judikatuře zvláštního senátu, v době informačních technologií, ať už jsou to webové stránky NSS nebo systém ASPI. Měly by být dostatečně informovány a seznámeny s judikaturou tohoto zvláštního senátu.

Je častým jevem, že orgány veřejné správy, podají návrhy ve věcech, které již byly v minulosti zvláštním senátem řešeny a zvláštní senát musí tyto věci znovu projednávat a poukazovat na právní argumenty, které by navrhovatelé mohli převzít ze shodných sporů. Pokud by se zvýšila informovanost orgánů veřejné správy v této oblasti, snížila by se vytíženost tohoto institutu a opakování právních názorů vyřčených zvláštním senátem. Každý správní orgán by se měl s judikaturou zvláštního senátu seznámit dříve, než podá návrh k NSS.

12.2 Usnesení NSS ze dne 9. 1. 2018, sp. zn./čj. Na 375/2017 – 8

Usnesení NSS ze dne 9. 1. 2018, sp. zn./čj. Na 375/2017 – 8.⁵³ Podání žalobce F. F., proti rozhodnutí žalované České advokátní komoře bylo NSS soudu doručeno 29. 12. 2017. Žalobce se v podání domáhal zrušení rozhodnutí žalované strany.

Z usnesení NSS plyne, že žalovaný se léta dožaduje advokáta, který by mu mohl být přidělen ex offo a který by za něj sepsal žalobu a zastupoval jej. Česká advokátní komora, u které se předmětné věci dožadoval, žádost zamítla s poučením o možnosti podat žalobu proti rozhodnutí dle s. ř. s. Žalobce se obrátil na NSS, který toto podání postoupil k vyřízení Městskému soudu v Praze jakožto věcně i místně příslušnému soudu.

V tomto usnesení je evidentní, že i k takto respektované instituci jako je NSS, jsou doručována podání výše uvedeného rázu, kterými se musí NSS zabývat. V první řadě lze konstatovat, že žalobce nesprávně označil již samotný dokument, na místo návrhu (ustanovení § 32 s. ř. s.), přesněji žaloby proti rozhodnutí správního orgánu byl dokument doručen ve znění „*Odmítnutí právní pomoci, před soudním jednáním a odebrání soudní a jinou právní ochranu na nestranný a spravedlivý soudní proces advokátní komorou v Praze a pobočka Brno.*“⁵⁴

Nicméně ani takto označený dokument nebrání soudu zahájit řízení ve věci. Správní soudy v těchto případech řeší především otázku obsahu a ostatní náležitosti dle s. ř. s. zmíněné v kapitole 10. 1. Jejich vady může na vyzvání soudu odstranit žalobce sám ve stanovené lhůtě.

V řadě druhé, ale rozhodně žalobce mylně doručil podání NSS. V tomto případě podání mělo být doručeno krajskému soudu (v Praze Městskému soudu), jakožto soudu prvního stupně ve správním soudnictví. Otázka věcné a místní příslušnosti je podrobně popsána v samostatné kapitole 9. teoretické části této bakalářské práce.

⁵³ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 9. ledna 2018, sp. zn./č. j. Na 375/2017 – 8 [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0375_0Na__1700008_20180110084918_20180110120037_prevedeno.pdf

⁵⁴ Tamtéž.

Posloupnost řízení:

Rozhodnutí České advokátní komory – 17. 11. 2017.

Česká advokátní komora rozhodla o nepřidělení advokáta ex offo žalobci F. F.

Podání žaloby proti rozhodnutí České advokátní komory k NSS dne 9. 1. 2018.

Účastník řízení podal žalobu k NSS. Žalobu proti rozhodnutí správního orgánu (České advokátní komory).

Meritorní rozhodnutí, usnesení NSS dne 9. 1. 2018.

NSS rozhodl o postoupení věci k místně i věcně příslušnému soudu.

12.3 Usnesení ze dne 20. 12. 2017, sp. zn/čj. Na 369/2017 – 8

Dalším paradigmatickým, které souvisí s věcnou a místní příslušností je usnesení ze dne 20. 12. 2017, sp. zn/čj. Na 369/2017 – 8.⁵⁵ V tomto usnesení žalobkyně V. V. napadá žalobou rozhodnutí žalovaného Ministerstva práce a sociálních věcí dle § 4 odst. 1 s. ř. s. ve věci zvýšení příspěvku na péči. NSS v usnesení nejprve vymezil příslušná ustanovení s. ř. s., dle kterých rozhodovací činnost spadá do oblasti správního soudnictví. V souvislosti s pravomocí vzápětí poukázal na příslušné ustanovení § 7 odst. 1 s. ř. s., které vymezuje krajský soud jako věcně příslušný k řízení. Jelikož je bydliště žalované v obvodu krajského soudu v Hradci Králové, je místně i věcně příslušný jmenovaný soud. NSS tedy věc k vyřízení postoupil krajskému soudu v Hradci Králové, který je oprávněný v této věci rozhodnout.

Určení pravomoci a příslušnosti je pro některé účastníky správních soudních řízení velkým úskalím vzhledem k jejich omluvitelné neodbornosti, která je přímo úměrná složitosti právní úpravy. Je zřejmé, že účastníci řízení nejsou dostatečně obeznámeni se skutečností na jaký soud se se žalobou obrátit, pokud vyčerpají řádné opravné prostředky

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. prosince 2017, sp. zn./č. j. Na 369/2017 – 8 [online]. [cit. 2018-01-17]. Dostupné z: http://nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0369_0Na__1700008_20180109123156_20180115100031_prevedeno.pdf

a toto dle názoru autorky vede k častým nesprávně podaným žalobám. Absence příslušnosti je evidentní. Pomoci by mohlo, kdyby účastník řízení musel být zastoupen advokátem, tím by se eliminoval počet nesprávně podaných žalob, ne-li úplně vymizel. Je ale třeba zdůraznit, že toto opatření bylo přijetím s. ř. s. odstraněno s vůlí zpřístupnit řízení širšímu okruhu osob a tím i snížení finanční zátěže.

Posloupnost řízení:

Rozhodnutí Úřadu práce dne 27. 3. 2017 (správní orgán I. stupně).

Zamítnuté rozhodnutí Úřadu práce v řízení o zvýšení příspěvku na péči. Žadatelka, s rozhodnutím nesouhlasila, její stav nekorespondoval s rozhodnutím Úřadu práce. Žadatelka se proto obrátila s odvoláním na nadřízený orgán, Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Ministerstvo práce a sociálních věcí zamítlo odvolání žalobkyně proti rozhodnutí Úřadu práce a potvrdilo napadené rozhodnutí dne 18. 10. 2017.

Žadatelka neuspěla s odvoláním u nadřízeného orgánu, dalším postupem bylo podat žalobu k soudu proti rozhodnutí správního orgánu. „*Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují jeho práva nebo povinnosti, může se žalobou domáhat zrušení takového rozhodnutí, popřípadě vyslovení jeho nicotnosti, nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak.*“⁵⁶

Podání žaloby proti rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí k NSS dne 18. 12. 2017.

Účastník řízení podal žalobu ke správnímu soudu. Lhůta pro podání žaloby je dvouměsíční. Žaloba musí být podána k věcně i místně příslušnému soudu.

⁵⁶ Zákon č. 150 ze dne 21. března 2002, soudní řád správní, § 65, odst. 1. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 61, s. 3306-3330. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=150/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

V řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu není potřeba zastoupení advokátem a též je v tomto řízení žaloba bezplatná.

Meritorní rozhodnutí, usnesení NSS dne 20. 12. 2017.

NSS rozhodl o postoupení věci k věcně i místně příslušnému soudu, kterým byl Krajský soud v Hradci Králové. Zároveň NSS zdůraznil, že pokud je žaloba podána v zákonné lhůtě, ač věcně i místně nepříslušnému soudu, není ovlivněna lhůta k podání žaloby postoupením věci k soudu příslušnému.

Pokud by Krajský soud žalobu zamítl, další možností by byla kasační stížnost podaná k NSS, v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s., žalobkyně by ale v tomto případě již musela být zastoupena advokátem.

12.4 Rozsudek NSS ze dne 17. 2. 2010, sp. zn./čj. Pst 1/2009 – 469

Velmi dobře známou kauzou v minulých letech a všemi médii diskutovaná, byla kauza Dělnické strany. O návrzích na rozpuštění politické strany rozhoduje výhradně NSS, viz kapitola 10. 5.

Vláda České republiky (dále jen Vláda) podala 5. 12. 2008 první návrh na zrušení Dělnické strany (dále jen DS) k NSS. Ač byla Vláda aktivně legitimována k podání návrhu, s poznatky a důkazy, která by prokazovala jejich tvrzení, u NSS neuspěla.

NSS rozsudkem návrh zamítl jako nedůvodný. *„Důvod k rozpuštění politické strany tedy vyplývá z kumulativního splnění několika podmínek: 1) zjištěné chování politické strany je protiprávní, 2) je této straně přičitatelné, 3) představuje dostatečně bezprostřední hrozbu pro demokratický právní stát a 4) zamýšlený zásah je přiměřený sledovanému cíli, tzn. není narušena proporcionalita mezi omezením práva sdružovat se v politických stranách a zájmem společnosti na ochraně jiných hodnot.“*⁵⁷

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. března 2009, čj. Pst 1/2008 – 66 [online]. [cit 2017-12-06]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2008/0001_0Pst_0800066A_prevedeno.pdf

S propracovanějšími argumenty přišla vláda ve svém druhém návrhu, v zastoupení JUDr. Tomášem Sokolem. Dne 23. září. 2009 byl návrh podán k NSS, a který je zveřejněn na webových stránkách NSS.⁵⁸

K podání návrhu na rozpuštění nebo pozastavení politické strany je aktivně legitimována jen vláda nebo prezident. Důvody k rozpuštění politické strany jsou definovány ve zvláštním zákoně, na který odkazuje § 94 s. ř. s., zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích.

Samotný rozsudek NSS⁵⁹ je velmi obsáhlý, čítá 122 stran a obsahově je velmi náročný. NSS nejprve v rozsudku podrobně rekapituluje návrh vlády s charakteristikou DS, také představuje osobní charakteristiky jednotlivých představitelů DS a uvádí přesná data konání veřejných akcí, kde mělo docházet k páchání trestných činů a k projevům rasismu a antisemitismu. Vláda dospěla k závěru, že činnost a program DS ohrožuje demokracii a porušuje základní práva a svobody druhých.

Vyjádření DS k návrhu bylo jednoznačné, navrhla návrh vlády zamítnout. Rovněž se odmítavě vyjádřila k tomu, že by ohrožovala základní principy demokracie a svobody občanů, zároveň uvedla, že se chystá na změnu Ústavy s požadavkem na zavedení národnosti obyvatel ČR a jejího potvrzení. Podle DS byla Ústava přijata ve spěchu a nedomyšleně. K jednotlivým představitelům DS uvedla, že může doložit jejich bezúhonnost. Podle tvrzení a vyjádření DS vláda neprokázala existenci důvodů pro rozpuštění DS.⁶⁰

NSS vyzval navrhovatele a odpůrce (rozdíly v názvech jsou uvedeny v kapitole 10.5) k doplnění návrhů nad rámec uvedený v návrhu, vyžádal si navržené důkazy a zahájil jednání.

⁵⁸ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Zveřejněný návrh vlády na rozpuštění Dělnické strany*. 2009 [online]. [cit. 2017-12-6]. Dostupné z: www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404

⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. února 2010, čj. Pst 1/2009 – 348, č. 2169/2011 Sb. NSS [online]. [cit. 2017-12-06]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0001_0Pst_0900_679fa453_6a5a_4113_8760_d13c9f3417b3_prevedeno.pdf

⁶⁰ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Veřejné jednání ve věci dělnické strany* [online]. [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/dokumenty/navrhRizeni/Vyjadreni_Delnicke_strany.pdf

Zajímavým aspektem v rozsudku ještě před zahájením samotného procesu hodnocení důkazů a všech okolností je zpochybnění pravomoci NSS, které DS v průběhu jednání vznesla. Domnívala se, že k rozpuštění strany může dojít pouze tehdy, pokud politická strana nepředloží Poslanecké sněmovně výroční finanční zprávu. NSS v rozsáhlém výkladu zdůvodnil svůj postup, kterým došel k závěru, že ústavní a zákonné úpravy nevyvolávají žádné pochybnosti o pravomoci soudu rozhodnout a jednoznačně označil tuto námitku jako nedůvodnou.

Další námitkou se DS pokusila řízení zastavit a to námitkou překážky věci rozhodnuté. Soud se nesmí zabývat podvkrát stejným návrhem ve stejné věci. Tento princip má především ochránit účastníka řízení, který byl ve sporu úspěšný a také zamezit dalším opakovaným návrhům.

NSS se k této námitce vyjádřil velmi obsírně a zhodnotil, že totožnost účastníků i samotné věci je stejná jako ve zmiňovaném předchozím (Vládou neúspěšném) řízení. Nicméně obecné zhodnocení současného stavu činnosti DS v kontextu s obdobím předchozím a současného návrhu Vlády se opírá o jiná tvrzení a návrh již neobsahuje snahu o převzetí moci DS nedemokratickými prostředky jako v návrhu předchozím a překážka věci rozhodnuté tedy nenastává.⁶¹

Zhodnotil rovněž, že žalobní petit je sice v obou návrzích shodný, ale nejedná se o shodný žalobní návrh a je tedy zřejmé, že každý návrh byl podán zcela samostatně a soud o něm rozhoduje v jiném časovém období.⁶²

Nadto NSS poznamenal, že „*pokud by vláda zjistila nové důkazy nebo skutečnosti, které nemohla v původním řízení bez svého zavinění uplatnit, bylo namístě podat návrh na obnovu řízení a nikoliv návrh na rozpuštění politické strany*“.⁶³ Obnova řízení je součástí kapitoly 11. 2.

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. února 2010, čj. Pst 1/2009 – 348, č. 2169/2011 Sb. NSS [online]. [cit 2017-12-06]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0001_0Pst_0900_679fa453_6a5a_4113_8760_d13c9f3417b3_prevedeno.pdf

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

Posuzování skutečností a důkazů předložených oběma stranami má v rozsudku největší prostor. NSS zhodnotil ideologické zaměření, symboliku, program, volební spoty, projevy čelních představitelů a mnoho dalších aspektů, přičemž zkonstatoval, že existuje bezprostřední riziko ohrožení demokracie ve státě. NSS dne 17. února 2010 rozhodl o rozpuštění DS a ustanovil likvidátora. Protiprávní činnost DS byla prokázána. Celý rozsudek byl v jednací síni čten přes dvě hodiny.

Ač ustanovení § 60 s. ř. s. přiznává úspěšnému účastníkovi řízení náhradu nákladů, nebyly v tomto případě navrhovateli přiznány, s odůvodněním, že vláda disponuje širokým odborným aparátem a neměla by mít potřebu se nechat zastupovat externím advokátem.

Rozhodnutí senátu NSS, složeného z předsedy a šesti soudců (kapitola 7. 1), hodnotí autorka jako určité memento, určitý přelom. Již několik politických stran a hnutí bylo rozpuštěno, avšak vždy pro nesplnění povinnosti předložení finanční výroční zprávy. NSS rozhodl za necelý rok a půl v takto náročném procesu. V dalším průběhu se DS odvolala v zákonné lhůtě k Ústavnímu soudu, který následně rozsudek NSS potvrdil.

Posloupnost řízení:

- „návrh Vlády podaný k NSS 23. 9. 2009,
- veřejné jednání 11. 1. 2010,
- veřejné jednání 12. 1. 2010,
- veřejné jednání 13. 1. 2010,
- veřejné jednání 14. 1. 2010,
- procesní rozhodnutí - Usnesení – jinak 25. 1. 2010,
- vypracování rozhodnutí 26. 1. 2010,
- vypravení rozhodnutí 26. 1. 2010,
- nabytí právní moci 17. 2. 2010,
- veřejné jednání 17. 2. 2010,
- meritorní rozhodnutí - Rozsudek - jiný výsledek 17. 2. 2010,
- vypracování rozhodnutí 17. 2. 2010,
- anonymizovaná verze rozhodnutí 17. 2. 2010,
- vypravení rozhodnutí 17. 2. 2010,
- nabytí právní moci 17. 2. 2010,

- *procesní rozhodnutí - Usnesení - soudní poplatky 19. 2. 2010,*
- *vypracování rozhodnutí 22. 2. 2010,*
- *vypravení rozhodnutí 22. 2. 2010,*
- *nabytí právní moci 24. 2. 2010,*
- *procesní rozhodnutí - Usnesení - přiznání odměny 22. 11. 2010,*
- *vypracování rozhodnutí 22. 11. 2010,*
- *publikováno ve Sbírce rozhodnutí NSS pod č.1/2011 27. 1. 2011.* ⁶⁴

⁶⁴ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Informace o řízení vedené u NSS* [online]. [cit. 2018-01-27]. Dostupné z: www.nssoud.cz/mainc.aspx?cls=InfoSoud&kau_id=19894

12.5 Usnesení NSS ze dne 19. 11. 2017, sp. zn./č. j. Vol 58/2017 – 187

Toto usnesení NSS se vztahuje ke kapitole 10. 4, která vymezuje žaloby ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda. V loňském roce probíhaly volby do Poslanecké sněmovny a v souvislosti s nimi byl dne 3. 11. 2017 podán návrh k NSS na vyslovení neplatnosti volby kandidátů.

Navrhovatel Tomáš Novák se v návrhu domáhal neplatnosti volby dvou kandidátů na kandidátní listině ve Středočeském kraji a dožadoval se vyhlášení kandidáta, který měl vyšší pořadové číslo (než zvolení kandidát) na kandidátní listině. Odpůrcem v řízení byla Státní volební komise.

Po zveřejnění výsledků voleb, navrhovatel zjistil, že jeho preferenční hlas pro kandidáta nebyl volební komisí započten. V návrhu se domáhal přepočtení hlasů v daném okrsku.

NSS si vyžádal volební dokumentaci ze šesti okrsků, kde zjistil, že žádný z okrsků nebyl správně sečten. Možným důvodem nesprávně sečtených hlasů bylo to, že volební lístek měl dvě strany a kandidát navrhovatele byl na straně rubové. Volební komise zřejmě, dle NSS neotáčela volební lístky při jejich sčítání.

Po zjištění pochybení při sčítání hlasů si NSS vyžádal dokumentaci z dalších 915 volebních okrsků. NSS přepočítal všechny hlasy a po ověření z možného porušení volebního zákona nařídil ústní jednání.

Po posouzení všech skutečností, zda byl navrhovatel aktivně legitimován k podání návrhu, po přepočtení hlasů v okrscích, kde došlo k zásadním pochybením volebních komisí a tedy k ovlivnění voleb, dospěl NSS k závěru, že k vážnému systémovému selhání bohužel došlo a rozhodl o změně zvoleného kandidáta (poslance).⁶⁵ NSS tak rozhodl ve stanovené lhůtě, která je dle § 90 s. ř. s. 20 dnů (od doručení návrhu soudu).

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. listopadu, 2017, sp. zn./č. j. Vol 58/2017 – 187 [online]. [cit 2018-02-13]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0058_0Vol_1700187_20171120122328_prevedeno.pdf

Nakonec soud zkonstatoval, že „tato zjištění z dnešního případu si nutně musí vyžádat adekvátní reakci Ministerstva vnitra, resp. vlády a Parlamentu. Ve hře je totiž legitimita všech voleb a víra občanů v jejich správný výsledek. Nezmění-li se nic na zákonodárné a exekutivní úrovni, hrozí, že příště bude volební soud nucen na základě obdobných volebních stížností z více volebních krajů ověřovat výsledky voleb ve větším rozsahu, což by mohlo vést k paralýze ustanovování volených ústavních orgánů, a že by při zjištění závažných chyb musel Nejvyšší správní soud sáhnout ke zneplatnění volby vícera kandidátů nebo dokonce voleb jako celku.“⁶⁶

Citovaný výrok NSS je velmi výrazným pochybením legitimacy voleb a v souvislosti s tím i aktivního a pasivního volebního práva.

Posloupnost řízení:

- „návrh T. N. podaný k NSS 3. 11. 2017,
- zkrácené znění rozhodnutí 7. 11. 2017,
- procesní rozhodnutí - Usnesení - výzva k odstranění vad 7. 11. 2017,
- vypracování rozhodnutí 7. 11. 2017,
- vypravení rozhodnutí 7. 11. 2017,
- nabytí právní moci 7. 11. 2017,
- zkrácené znění rozhodnutí 9. 11. 2017,
- procesní rozhodnutí - Usnesení – jinak 9. 11. 2017,
- vypracování rozhodnutí 9. 11. 2017,
- anonymizovaná verze rozhodnutí 9. 11. 2017,
- vypravení rozhodnutí 9. 11. 2017,
- nabytí právní moci 9. 11. 2017,
- zkrácené znění rozhodnutí 10. 11. 2017,
- procesní rozhodnutí - Usnesení – jinak 10. 11. 2017,
- vypracování rozhodnutí 10. 11. 2017,

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. listopadu, 2017, sp. zn./č. j. Vol 58/2017 – 187 [online]. [cit 2018-02-13]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0058_0Vol_1700187_20171120122328_prevedeno.pdf

- vypravení rozhodnutí 10. 11. 2017,
- nabytí právní moci 10. 11. 2017,
- veřejné jednání 19. 11. 2017,
- zkrácené znění rozhodnutí 20. 11. 2017,
- meritorní rozhodnutí - Usnesení – neplatnost kandidáta 19. 11. 2017,
- vypracování rozhodnutí 20. 11. 2017,
- anonymizovaná verze rozhodnutí 21. 11. 2017,
- vypravení rozhodnutí 20. 11. 2017,
- nabytí právní moci 20. 11. 2017.⁶⁷

Pro podání návrhu na neplatnost volby kandidáta je vymezena desetidenní zákona lhůta po vyhlášení výsledků voleb Státní volební komisí. Ve srovnání s rokem 2013, kdy se konaly volby do Poslanecké sněmovny, návrhů přibýlo. V roce 2013 bylo podáno 42 návrhů a NSS nevyhověl žádnému z nich. V roce 2017 došlo k NSS celkem 77 podání týkající se voleb.⁶⁸

Uvedený případ je ojedinělý v rozsahu v jakém NSS musel přepočítávat preferenční hlasy a zkontrolovat volební lístky z velkého počtu volebních okrsků. Do přepočítávání se zapojilo více jak 100 zaměstnanců soudu.

NSS většinou o návrzích rozhoduje bez nařízeného jednání, avšak v tomto případě s ohledem na závažnost věci, bylo veřejné jednání nařízeno. NSS musí rozhodnout ve lhůtě 20 dnů od obdržení případných návrhů. NSS rozhodl ve velmi krátké lhůtě, jak je avizováno v kapitole 10. 4, dokonce jednání bylo nařízeno na nepracovní den, jelikož první schůze sněmovny byla naplánovaná den poté a NSS chtěl rozhodnout dříve.

⁶⁷ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Informace o řízení vedené u NSS* [online]. [cit. 2018-01-27]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/mainc.aspx?cls=InfoSoud&kau_id=203097

⁶⁸ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Tiskové zprávy* [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Volebni-senat-Nejvyssiho-spravniho-soudu-rozhodl-o-dalsich-stiznostech-na-volby/art/18489?tre_id=205

Mnoho návrhů na neplatnost voleb je NSS odmítnuto pro opožděnost, nepřípustnost (kdy se navrhovatelé domáhají neplatnosti celých voleb, což zákon neumožňuje), některé návrhy jsou odmítnuty pro vady nebo pro neoprávněnost navrhovatele (např. návrh podaný právnickou osobou).⁶⁹

⁶⁹ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Tiskové zprávy* [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Volebni-senat-Nejvyssiho-spravniho-soudu-rozhodl-o-dalsich-stiznostech-na-volby/art/18489?tre_id=205

13 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Výzkum o povědomosti spoluobčanů o správním soudnictví byl proveden dotazníkovou metodou. Dotazník je velmi krátký a respondentům neubral mnoho času. Dotazník byl vytvořen dotazníkovým systémem Survio, rozeslán online pomocí sociálních sítí dne 24. 1. 2018, ukončen byl dne 31. 1. 2018. Celkem odpovědělo 96 respondentů.

Dotazník obsahuje deset otázek, jejichž cílem bylo zjistit, zda vyšší vzdělání ovlivňuje informovanost o správním soudnictví, kde se občané o správním soudnictví dozvěděli, zda mají vlastní zkušenost apod. Dotazník je uveden v příloze A.

Seznam otázek použitých pro šetření:

1. Jste muž/žena?
2. Váš věk?
3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
4. Víte, co je správní orgán?
5. Víte, čím se zabývá správní soudnictví?
6. Odkud víte o správním soudnictví?
7. Víte, jaké máme správní soudy?
8. Víte, o čem správní soudy rozhodují?
9. Víte, co je kasační stížnost?
10. Máte vlastní zkušenost se správními soudy?

Otázka 1: Jste žena/muž?

První otázka v dotazníku byla položena s cílem zjistit pohlaví respondentů. Bohužel nebylo docíleno úměrného množství mezi muži a ženami. Většina dotazníků byla vyplněna ženami. Z celkového počtu 96 vyplněných dotazníků odpovědělo 78 žen a 18 mužů.

Tabulka 2: Pohlaví respondentů

Žena	78	81,3 %
Muž	18	18,7 %

Zdroj⁷⁰

Otázka 2: Váš věk?

Druhá otázka byla zaměřena na věk respondentů. Věkové skupiny byly rozděleny následovně: 18 – 35 let (mladší), 36 – 45 let (střední) a 46 a více let (starší). Žádný z dotazníků nebyl vyplněn osobou mladší 18ti let.

Tabulka 3: Věk respondentů

18 – 35 let	37	38,9 %
36 – 45 let	45	47,4 %
45 a více let	13	13,7 %

Zdroj⁷¹

Nejvíce respondentů, kteří byli ochotni dotazník vyplnit a odeslat, odpovědělo ve věku 36 – 45 let. Odpověděla takřka polovina ze všech respondentů, celkem 47,4 %. Nejmenší podíl z celkového počtu měla skupina starší věkové skupiny, dotazník vyplnilo pouze 13,7 %. Ve skupině mladšího věku na otázky odpovědělo 38,9 % respondentů.

⁷⁰ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

⁷¹ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

Otázka 3: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Cílem otázky bylo zjistit, jakého vzdělání respondenti dosáhli. V následujících otázkách bylo vyhodnoceno, jak vzdělání ovlivňuje informovanost o správním soudnictví. Skupiny autorka práce rozdělila následovně: základní vzdělání, střední odborné učiliště bez maturity (dále jen SOU), střední odborná škola s maturitou (dále jen SOŠ), vyšší odborné vzdělání (dále jen VOŠ) a vysoká škola.

Tabulka 4: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní vzdělání	2	2,1 %
SOU	10	10,4 %
SOŠ	26	27,1 %
VOŠ	36	37,5 %
Vysoká škola	22	22,9 %

Zdroj⁷²

Největší počet respondentů, kteří vyplnili dotazník, má VOŠ, celých 37,5 %. Na druhém místě byl největší počet zaznamenán u absolventů SOŠ ve výši 27,1 %, lidé s absolvovanou vysokou školou odpověděli v počtu 22,9 %, následují absolventi SOU, kterých odpovědělo pouhých 10,4 % a nejméně odpovědělo respondentů se základním vzděláním, pouze dva respondenti, ve výši 2,1 %. Dle podrobných výsledků, základní vzdělání přiznaly dvě ženy.

⁷² Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

Otázka 4: Víte co je správní orgán?

Zjištění co je, správní orgán bylo ve vztahu k následujícím otázkám nutné. Cílem bylo zjistit, zda respondenti pojmu rozumí.

Tabulka 5: Víte, co je správní orgán?

Ano	95	99,0 %
Ne	1	1,0 %

Zdroj⁷³

Až na jednu odpověď, všichni respondenti odpověděli kladně. Jedna žena se vzděláním ze SOU, ve věku 36 – 45 let nevěděla, co pojem správní orgán znamená. Je vidno, že, dotazovaní jsou velmi dobře o tomto pojmu informováni. I lidé s nižším vzděláním (základní nebo SOU), vědí, co pojem správní orgán značí.

Otázka 5: Víte, čím se správní soudnictví zabývá?

Cílem páté otázky bylo ověřit, zda jsou respondenti obeznámeni s úlohou správního soudnictví.

Tabulka 6: Víte, čím se správní soudnictví zabývá?

Ano	87	90,6 %
Ne	9	9,4 %

Zdroj⁷⁴

Pouze 9,4 % z celkového počtu dotazovaných nevěděla, čím se zabývá správní soudnictví. Jen 1 muž a 8 žen odpovědělo záporně na kladenou otázku. Můžeme zhodnotit, že respondenti mají dobré znalosti v této oblasti.

⁷³ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

⁷⁴ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

Tabulka 7: Odpovědi podle vzdělání na otázku 5: Víte, čím se zabývá správní soudnictví?

Vzdělání	Respondentů celkem	Ano	% Ano	Ne	% Ne
Základní škola	2	1	50 %	1	50 %
SOU	10	9	90 %	1	10 %
SOŠ	26	23	88,5 %	3	11,5 %
VOŠ	36	34	94,4 %	2	5,6 %
Vysoká škola	22	20	90,9 %	2	9,1 %

Zdroj⁷⁵

Uvedená tabulka výše, dokazuje, že většina respondentů ať už s jakýmkoliv vzděláním, je velmi dobře srozuměna s funkcí správního soudnictví.

⁷⁵ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

Otázka 6: Odkud víte o správním soudnictví?

Účelem šesté otázky bylo zjistit, odkud se respondenti dozvěděli o správním soudnictví. Zda ze školy, z tisku, internetu, z vlastní zkušenosti nebo ze zaměstnání. Respondenti měli možnost i vlastní odpovědi, také mohli odpovědět, že pojem neznají nebo že nevědí.

Tabulka 8: Odkud víte o správním soudnictví?

Ze školy	62	64,6 %
Z tisku	4	4,1 %
Z internetu	11	11,5 %
Ze zaměstnání	5	5,2 %
Vlastní zkušenost	9	9,4 %
Neznám tento pojem	2	2,1 %
Nevím odkud	2	2,1 %
Jiná odpověď	1	1,0 %

Zdroj⁷⁶

Více jak polovina, celých 64,6 % respondentů ví o správním soudnictví ze školy, ostatně, takový byl i předpoklad autorky práce. Z internetu ví o správním soudnictví 11,5 % ze všech respondentů. Druhá v řadě, ve výši 9,4 %, je překvapivě vlastní zkušenost. Ze zaměstnání se o správním soudnictví dozvědělo 5,2 % ze všech respondentů, 4,1 % se o pojmu dozvěděla z tisku.

Muži nejčastěji odpověděli, že o správním soudnictví vědí ze školy, celkem takto odpovědělo 9 mužů. Vlastní zkušenost má 5 z nich, z internetu se o správním soudnictví dozvěděli 3 muži a z tisku pouze 1 muž. Žádný z mužů neodpověděl, tak že o pojmu ví ze zaměstnání, nebo, neví a nezná pojem správního soudnictví.

⁷⁶ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

U žen byla nejčastější odpovědí také škola, celkem 53 žen se dozvědělo o správním soudnictví při sebevzdělávání. Z internetu zná správní soudnictví 8 žen, z vlastní zkušenosti 4 žen, z tisku 3 ženy, ze zaměstnání 5 žen. Pojem správního soudnictví 2 ženy neznají, 2 ženy neví, kde se o pojmu dozvěděly a 1 žena využila možnost vepsání své odpovědi, o správním soudnictví ví z rodiny, která je sociálně – právně zaměřená.

Se základním vzděláním jsou pouze 2 respondenti z celkového počtu. Na tuto otázku jeden odpověděl, že neví (jak je výše uvedeno, byla to žena) a druhý se dozvěděl o správním soudnictví z internetu.

Střední odbornou školu doznalo 10 účastníků dotazníkového šetření. Z internetu se o správním soudnictví dozvěděli 4 respondenti, vlastní zkušenost mají 3 z nich, z tisku 2 respondenti a 1 je ze sociálně - právní rodiny (jednalo se o ženu, uvedeno výše).

Ti, kteří dosáhli vyššího odborného vzdělání, se nejčastěji dozvěděli o pojmu ze školy, v celkovém počtu 29 respondentů, 3 mají vlastní zkušenost, z internetu se o správním soudnictví dozvěděli 2 účastníci šetření a 2 respondenti ze zaměstnání.

Otázka 7: Víte, jaké máme správní soudy?

Úlohou sedmé otázky bylo zjistit, zda dotazovaní vědí, jaké jsou v České republice správní soudy.

Tabulka 9: Víte, jaké máme správní soudy?

Ano	78	81,3 %
Ne	18	18,7 %

Zdroj⁷⁷

Z celkového počtu 78 kladných odpovědí, bylo 63 žen a 15 mužů. Ačkoliv mužů bylo v celém šetření pouze 18, lze i tak porovnat, zda jsou na tom s vědomostmi lépe muži nebo ženy. Celých 83 % mužů ze všech dotázaných ví, jaké existují na našem území správní soudy. Ženy v celkovém souhrnu, na tom byly o něco málo hůře než muži, odpovědělo kladně 81 % žen ze všech dotázaných.

Záporně odpovědělo celkem 18 respondentů, z toho 15 žen a 3 muži. Opět jsou na tom o něco málo lépe muži. Ve srovnání obou pohlaví, odpovědělo záporně 19 % žen a 17 % mužů.

V konečném hodnocení, lze zkonstatovat, že z větší části respondenti věděli, jaké máme správní soudy. Celých 81,3 % dotázaných odpověděla na tuto otázku kladně. Nicméně v porovnání se vzděláním dotazovaných by výsledek šetření mohl být lepší. Autorka práce je toho názoru, že každý člověk by měl mít alespoň obecný přehled o struktuře (správního) soudnictví v České republice, nadto pokud dosáhl vyššího nebo vysokoškolského vzdělání.

⁷⁷ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

Tabulka 10: Odpovědi podle vzdělání na otázku 7: Víte, jaké máme správní soudy?

Vzdělání	Respondentů celkem	Ano	% Ano	Ne	% Ne
Základní škola	2	1	50 %	1	50 %
SOU	10	9	90 %	1	10 %
SOŠ	26	20	76,9 %	6	23,1 %
VOŠ	36	31	86,1 %	5	13,9 %
Vysoká škola	22	17	77,3 %	5	22,7 %

Zdroj⁷⁸

Z vysokoškolsky vzdělaných lidí (z celkového počtu 22 respondentů) celkem 5 na tuto otázku odpovědělo záporně. Stejný počet záporných odpovědí, bylo zaznamenáno u respondentů z vyšších odborných škol. Celkem 6 respondentů se SOŠ taktéž odpovědělo záporně. U lidí s vyučením (SOU) a základním vzděláním byl z každé skupiny pouze 1 účastník šetření, který nevěděl, jaké máme správní soudy.

Otázka 8: Víte, o čem správní soudy rozhodují?

Kladnou odpověď zaškrtno 85 respondentů ve výši 88,5 %, záporně otázku zodpovědělo 11 dotázaných v celkové výši 11,5 %. V porovnání s předchozí otázkou se nabízí závěr, že ti z dotazovaných, kteří sice nevědí, jaké máme správní soudy, jsou ale o jejich činnosti překvapivě informováni.

Tabulka 11: Víte, o čem správní soudy rozhodují?

Ano	85	88,5 %
Ne	11	11,5 %

Zdroj⁷⁹

⁷⁸ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

⁷⁹ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

Ve srovnání obou pohlaví, jsou na tom v této otázce s vědomostmi lépe muži. Celkem 17 mužů odpovědělo, kladně, tedy že vědí, o čem správní soudy rozhodují, což je 94 % z celkového počtu mužů, kteří dotazník vyplnili. Žen, kterých odpovědělo kladně, bylo 68 v celkové výši 87 %.

V následující tabulce jsou uvedeny záporné a kladné odpovědi respondentů rozdělených do skupin podle vzdělání. Je patrné, že účastníci šetření jsou obeznámeni s rozhodovací činností správních soudů a ani vyšší vzdělání v této otázce nebylo rozhodující.

Tabulka 12: Odpovědi podle vzdělání na otázku 8: Víte, o čem správní soudy rozhodují?

Vzdělání	Respondentů celkem	Ano	% Ano	Ne	% Ne
Základní škola	2	1	50 %	1	50,0 %
SOU	10	8	80 %	2	20,0 %
SOŠ	26	23	88,4 %	3	11,6 %
VOŠ	36	34	94,4 %	2	5,6 %
Vysoká škola	22	19	86,4 %	3	13,6 %

Zdroj⁸⁰

Otázka 9: Víte, co je kasační stížnost?

Jak je vidět v následující tabulce, na tuto otázku odpovědělo kladně 58 respondentů a 38 respondentů nevědělo, co kasační stížnost znamená.

Kladně odpovědělo 46 žen a 12 mužů, ve srovnání (z celkového počtu jednotlivých pohlaví) jsou na tom o něco lépe opět muži. Z 18 mužů, kteří dotazník vyplnili, kladně odpovědělo 12, což odpovídá 66,7 %. Ženy vyplnily dotazník v celkovém součtu 78 a kladných odpovědí bylo 46, to odpovídá 59 % ze všech dotazovaných žen.

⁸⁰ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

Tabulka 13: Víte, co je kasační stížnost?

Ano	58	60,4 %
Ne	38	39,6 %

Zdroj⁸¹

O kasační stížnosti nevědělo 7 vysokoškolsky vzdělaných respondentů, 12 respondentů s vyšším odborným vzděláním, 12 těch, kteří mají vzdělání s maturitou, 5 vyučených respondentů a 2 respondenti, kteří mají základní vzdělání.

Tabulka 14: Odpovědi podle vzdělání na otázku 9: Víte, co je kasační stížnost?

Vzdělání	Respondentů celkem	Ano	% Ano	Ne	% Ne
Základní škola	2	0	0 %	2	100 %
SOU	10	5	50 %	5	50 %
SOŠ	26	14	53,8 %	12	46,2 %
VOŠ	36	24	66,7 %	12	33,3 %
Vysoká škola	22	15	68,2 %	7	31,8 %

Zdroj⁸²

Hodnoty kladné odpovědi stoupají přímo úměrně se zvyšujícím se vzděláním. Vzhledem k tomu, že o kasační stížnosti neví každý a mnoho občanů s tímto institutem nemusí nikdy přijít do styku, jsou výsledky šetření vcelku uspokojivé.

⁸¹ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

⁸² Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

Otázka 10: Máte vlastní zkušenost se správními soudy?

Poslední otázka byla zaměřená na vlastní zkušenost respondentů se správním soudnictvím. Souvisela také s otázkou 6 (odkud víte o správním soudnictví?), ve které mohli tuto možnost respondenti označit.

Tabulka 15: Máte vlastní zkušenost se správními soudy?

Ano	14	14,6 %
Ne	82	85,4 %

Zdroj⁸³

Vlastní zkušenost má pouze 14 respondentů z celkového počtu odeslaných dotazníků. Ač vlastní zkušenost v otázce 6 přiznalo 9 respondentů a v této otázce 14, nemusí jít o nepravdivá tvrzení. Respondenti se mohli dříve dozvědět o správním soudnictví z jiného zdroje, než získali zkušenost vlastní.

Ve srovnání pohlaví mají více vlastních zkušeností se správním soudnictvím ženy. Kladně odpovědělo 10 žen a pouze 4 muži.

⁸³ Autorka práce, 2018 (vlastní šetření).

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo především poskytnout souhrnný a stručný přehled o správním soudnictví na našem území, objasnění některých pojmů, principů a funkce správního soudnictví. V další řadě bylo také cílem poukázat na konkrétní postupy NSS při jeho rozhodovací činnosti v návaznosti na problematiku právní úpravy s pochopením souvislostí v textu. Práce poskytuje dostatek primárních informací pro ostatní studenty a může být nápomocna v orientaci v oblasti správního soudnictví.

Současné správní soudnictví jakožto nástroj státu pro kontrolu veřejné správy má v našem právním státě své pevné místo. Po absenci a potlačení správního soudnictví za dob komunismu velmi zdařile navázalo na historickou tradici právní úpravy.

V prvních kapitolách bakalářské práce se autorka pokusila zmapovat historii správního soudnictví na našem území analýzou odborné literatury. V dalších kapitolách byla popsána současná platná právní úprava, která je dle názoru autorky práce dostačující pro funkci soudní kontroly a právních záruk zákonnosti. Významným momentem v novodobém správním soudnictví bylo dozajista přijetí soudního řádu správního, který upravil mnohé nedokonalosti z předešlé právní úpravy včetně přijetí novely páté části občanského soudního řádu. Stále ale je mnoho sporných momentů, kde se prolíná právo veřejné a soukromé. Nejednoznačné a nedostatečné rozlišení v současné právní úpravě vede k narůstajícímu počtu sporů. Absence konkrétních kritérií, která by vymezila soudní pravomoc civilních a správních soudů, přináší zbytečné negativní dopady v podobě zdlouhavých soudních řízení nebo nákladů na samotná řízení. Možné řešení dle autorky je stanovení jasných kritérií. Pokud by rozhodnutí vzešla od správního orgánu, přezkum by byl vždy jen na správních soudech, tím by problém dualismu mohl být vyřešen. Takovéto určení jasných hranic pravomocí soudů by jistě vedlo k odlehčení soudů, které tuto pravomoc popírají, stejně tak žalobce by v této koncepci již netápal na jaký soud se obrátit, nemluvě o finanční zátěži, která tyto řízení provází.

Organizaci, pravomoci a příslušnosti ve správním soudnictví byly věnovány samostatné kapitoly. Autorka práce popsala jednotlivé články správního soudnictví, kterými jsou soudy krajské a NSS. Pravomoci a příslušnosti správních soudů jsou v právní úpravě velmi věcně a srozumitelně vymezeny. V některých případech, dle výsledku rozboru

rozsudků v praktické části, bylo doloženo, že pro některé účastníky řízení není právní úprava toliko srozumitelná a vede k nemalým průtahům a potížím při podávání žalob a návrhů. Doporučením autorky v eliminaci nesprávně podaných žalob je, aby žalobci při podávání žalob a návrhů ke správním soudům byli zastoupeni advokáty.

V závěru teoretické části byly popsány druhy žalob a další jiná řízení, která jsou v působnosti správních soudů. Opravné prostředky, které lze uplatnit a kterými jsou kasační stížnost a obnova řízení, byly uvedeny v navazující kapitole.

Praktická část se zabývala rozbory vybraných rozsudků, které souvisle navazují na vybrané žaloby a řízení popsané v teoretické části. Byly popsány a identifikovány chybně podané návrhy k místně i věcně nepřislušným správním soudům. Některé návrhy podané k NSS jsou bohužel i nadbytečné. Výjimkou v takto podaných návrzích nejsou bohužel ani orgány veřejné správy, které se dožadují rozhodnutí v konfliktu kompetencí. Judikatura týkající se obdobných sporů ve správním soudnictví je velmi bohatá a měla by tedy být určitým vodítkem pro orgány veřejné správy a ostatní účastníky řízení.

Dotazníkovým šetřením, které je uvedeno v závěru bakalářské práce, bylo zjištěno, že informace občanů o správním soudnictví jsou na velmi dobré úrovni. Ačkoliv dle názoru autorky práce, respondenti s vyšším vzděláním by v těchto otázkách tápat neměli.

Závěrem lze konstatovat, že správní soudnictví v České republice je na velmi dobré úrovni a splňuje svou funkci soudní ochrany. Cíle bakalářské práce byly splněny. Autorka práce konstatuje, že poznatky, které získala analýzou dokumentů k této bakalářské práci, prohloubily její znalosti a byly velkým přínosem při studiu tohoto velmi zajímavého právního odvětví.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- HORZINKOVÁ, E. a Z. FIALA. *Správní právo hmotné. Obecná část*. Praha: Leges, 2010, s. 141. ISBN 978-80-87212-55-4
- MATES, P. a M. STARÝ. *Základy správního práva procesního*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a právní, o. p. s., 2014. ISBN 978-80-7408-088-3.
- MAZANEC, M. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996. ISBN 80-7201-021-2.
- POMAHAČ, R. *Právní rozhledy*. 2017. ISSN 1210-6410.
- POTEŠIL, L., V. ŠIMÍČEK a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. vyd. 1. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-024-6.
- PRŮCHA, P. *Základy správního práva a veřejné správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. ISBN 80-210-0511-4.
- SEDLÁČEK, S. *Soudní kontrola veřejné správy*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978 -80-210-5746-3.
- SEDLÁČEK, V., V. TOMOSZKOVÁ a kol. *Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy*. Praha: Wolters Kluwer ČR a. s., 2010. ISBN 978-80-7357-518-2.
- SHELLEOVÁ, I., K. SHELE a K. SHELE JR. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86851-39-7.
- SKULOVÁ, S. a kol. *Správní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-381-0.
- SLÁDEČEK, V. a P. MELOTÍKOVÁ. In: PRŮCHA P. *Aktuální otázky správního soudnictví (zejména v souvislosti s novelou soudního řádu správního provedenou zákonem č. 303/2011 Sb.)*. Praha: Leges, 2012, s. 20. ISBN 978-80-87576-47-2.

SLÁDEČEK, V. a P. MELOTÍKOVÁ. In: PRŮCHOVÁ I. *Aktuální otázky správního soudnictví (zejména v souvislosti s novelou soudního řádu správního provedenou zákonem č. 303/2011 Sb.)*. Praha: Leges, 2012. ISBN 978-80-87576-47-2.

ŠTENCL, V. a V. VOMÁČKA. *Soudní rozhledy*. 2017. ISSN 1211-4405.

TÁBORSKÝ, E. *Naše nová ústava*. Praha: Čin, 1948.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2011, s 23. ISBN 978-80-7201-842-0.

ZPĚVÁK, A., Z. FIALA, a T. JONÁKOVÁ. *Základy teorie práva*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2015. ISBN 978-80-7542-107-2.

Seznam použitých internetových zdrojů

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Historie* [online]. [cit. 2017-11-08]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/historie/144_1867.pdf

OTTŮV NAUČNÝ SLOVNÍK: *Říšský soud* [online]. [cit. 2017-11-07]. Dostupné z: <http://archive.org/stream/ottvslovnknauni35ottogoog#page/n900/mode/2up>

SALÁK, P a J. TAUCHEN. *Virtuální knihovna právních předpisů: Říšská sbírka zákonů, 1876* [online]. [cit. 2017-11-07]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Organizační struktura Nejvyššího správního soudu* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/dokumenty/struktura_soudu_2011.pdf

STEJNOPIS SBÍRKY ZÁKONŮ A NAŘÍZENÍ STÁTU ČESKOSLOVENSKÉHO. *Ročník 1937* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/aspi/opispdf/1937.html>

POŘÍZEK, J. *Ještě jednou k přezkumu opatření obecné povahy, tentokrát správními orgány*. *E-pravo.cz* [online]. 2017. [cit. 2017-12-7]. Dostupné z:
<https://www.epravo.cz/top/clanky/jeste-jednou-k-prezkumu-opatreni-obecne-povahy-tentokrat-spravnimi-organy-105144.html>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk č. 1080* [online]. 2001 [cit. 2017-12-15]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=1080&CT1=0>

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Zveřejněný návrh vlády na rozpuštění Dělnické strany*. 2009 [online]. [cit. 2017-12-6]. Dostupné z:
www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Veřejné jednání ve věci dělnické strany* [online]. [cit. 2018-01-19]. Dostupné z:
http://www.nssoud.cz/dokumenty/navrhRizeni/Vyjadreni_Delnicke_strany.pdf

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Informace o řízení vedené u NSS* [online]. [cit. 2018-01-27].
Dostupné z: www.nssoud.cz/mainc.aspx?cls=InfoSoud&kau_id=19894

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Informace o řízení vedené u NSS* [online]. [cit. 2018-01-27]. Dostupné z:
http://www.nssoud.cz/mainc.aspx?cls=InfoSoud&kau_id=203097

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Tiskové zprávy* [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z:
http://www.nssoud.cz/Volebni-senat-Nejvyssiho-spravniho-soudu-rozhodl-o-dalsich-stiznostech-na-volby/art/18489?tre_id=205

Seznam použitých ostatních zdrojů

Zákon č. 150 ze dne 21. března 2002, soudní řád správní. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 61, s. 3306-3330. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=150/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 11 ze dne 28. října 1918, o zřízení samostatného státu československého. Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/11-18.htm>

Zákon č. 3 ze dne 2. listopadu 1918, o nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/historie/3_1918.pdf

Zákon č. 164 ze dne 16. června 1937, o nejvyšším správním soudě. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*. 1937, částka 40, s. 771-785. Dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/aspi/opispdf/1937.html>

Zákon č. 519 ze dne 5. listopadu 1991, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 99, s. 2570-2604. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=519/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Sdělení č. 209 ze dne 15. května 1992, federálního ministerstva zahraničních věcí, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 41, s. 1073-1087. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=209/1992&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Ústavní zákon č. 23 ze dne 8. února 1991, Ústavní zákon, kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 6, s. 114-121. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=23/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992, Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 1, s. 3-16. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 151 ze dne 21. března 2002, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím soudního řádu správního. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 61, s. 3331-3345. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=151/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 131 ze dne 15. března 2002 o rozhodování některých kompetenčních sporů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 57, s. 3206-3207. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=131/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 7 ze dne 30. listopadu 2001, o řízení ve věcech soudců a státních zástupců. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 4, s. 216-221. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=7/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 303 ze dne 6. září 2011, kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 106, s. 3838-3844. ISSN 1211-1244. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=303/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součást ústavního pořádku České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, roč. 1993, částka 1, s. 17-23. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. srpna 2016, sp. zn./č. j. Komp 1/2016 – 64. Dostupné z:

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2016/0001_0Komp1600064_20160825111939_prevedeno.pdf

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 9. ledna 2018, sp. zn./č. j. Na 375/2017 – 8. Dostupné z:

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0375_0Na__1700008_20180110084918_20180110120037_prevedeno.pdf

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. prosince 2017, sp. zn./č. j. Na 369/2017 – 8. Dostupné z:

http://nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0369_0Na__1700008_20180109123156_20180115100031_prevedeno.pdf

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. března 2009, čj. Pst 1/2008 – 66.

Dostupné z:

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2008/0001_0Pst_0800066A_prevedeno.pdf

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. února 2010, čj. Pst 1/2009 – 348, č. 2169/2011 Sb. NSS. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/

[2009/0001_0Pst_0900_679fa453_6a5a_4113_8760_d13c9f3417b3_prevedeno.pdf](http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0001_0Pst_0900_679fa453_6a5a_4113_8760_d13c9f3417b3_prevedeno.pdf)

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. listopadu 2017, sp. zn./č. j. Vol 58/2017 – 187. Dostupné z:

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0058_0Vol_1700187_20171120122328_prevedeno.pdf

SEZNAM ZKRATEK

ASPI – Automatizovaný systém právních informací

DS – Dělnická strana

NSS – Nejvyšší správní soud

PČR – Policie České republiky

SOU – Střední odborné učiliště bez maturity

SOŠ – střední odborná škola s maturitou

VOŠ – vyšší odborná škola

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Organizační struktura Nejvyššího správního soudu	25
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Schéma pravomoci a příslušnosti	31
Tabulka 2: Pohlaví respondentů	60
Tabulka 3: Věk respondentů	60
Tabulka 4: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?	61
Tabulka 5: Víte, co je správní orgán?	62
Tabulka 6: Víte, čím se správní soudnictví zabývá?	62
Tabulka 7: otázka 5 - odpovědi podle vzdělání	63
Tabulka 8: Odkud víte o správním soudnictví?	64
Tabulka 9: Víte, jaké máme správní soudy?	66
Tabulka 10: otázka 7 - odpovědi podle vzdělání	67
Tabulka 11: Víte, o čem správní soudy rozhodují?	67
Tabulka 12: otázka 8 - odpovědi podle vzdělání	68
Tabulka 13: Víte, co je kasační stížnost?	69
Tabulka 14: otázka 9 - odpovědi podle vzdělání	69
Tabulka 15: Máte vlastní zkušenost se správními soudy?	70

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník.....	I
----------------------------------	----------

Správní soudnictví v ČR

Dobrý den,

prosím o vyplnění dotazníku, který bude sloužit k mé bakalářské práci na téma "Správní soudnictví v ČR". Věnujte mi prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku.

1. Jste

- žena
- muž

2. Váš věk?

- 18 - 35
- 36 - 45
- 46 - a více let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní škola
- střední odborné učiliště bez maturity
- střední odborná škola s maturitou
- vyšší odborná škola
- vysoká škola

4. Víte, co je správní orgán?

- ano
- ne

5. Víte, čím se správní soudnictví zabývá?

- ano
- ne

6. Odkud víte o správním soudnictví?

- ze školy
- z tisku
- z internetu
- vlastní zkušenost
- jiná odpověď
- neznám tento pojem
- ze zaměstnání
- nevím

7. Víte, jaké máme správní soudy?

- ano
- ne

8. Víte, o čem správní soudy rozhodují?

- ano
- ne

9. Víte, co je kasační stížnost?

- ano
- ne

10. Máte vlastní zkušenost se správními soudy?

- ano
- ne

Děkuji!

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Dagmar Tomešová

Obor: Bc. EHS Voš

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Správní soudnictví v České republice

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 64

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 12

Vedoucí práce: JUDr. Aleš Zpěvák, Ph.D.